

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

JELENTÉS

a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

2020. évi tevékenységéről

2021. március 31.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

TARTALOM

I. BEVEZETÉS.....	3
II. AZ NGTT KONZULTÁCIÓS, VÉLEMÉNYEZŐ ÉS JAVASLATTEVŐ FELADATAI	4
III. PLENÁRIS ÜLÉSEK.....	6
IV. AZ NGTT TAGJAINAK, ILLETVE AZ NGTT ÁLTAL DELEGÁLT TAGOK RÉSZVÉTELE MÁS BIZOTTSÁGOK, TESTÜLETEK MUNKÁJÁBAN.....	49
V. AZ NGTT ÉS A NYILVÁNOSSÁG	49
VI. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK.....	53
VII. AZ NGTT MŰKÖDÉSÉNEK TECHNIKAI FELTÉTELEI, VALAMINT A TANÁCS MELLETT MŰKÖDŐ TITKÁRSÁG.....	54
<i>MELLÉKLETEK.....</i>	55
1 MELLÉKLET: AZ NGTT TAGJAI	55
2.MELLÉKLET: AZ NGTT SOROS ELNÖKEI	58
3.MELLÉKLET: OLDALELNÖKI ÜLÉSEK.....	59

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

I. Bevezetés

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács, mint a társadalmi párbeszéd makroszintű fóruma

A 2011. évben, a társadalmi egyeztetés központi fórumainak megújítása során a magyar társadalom valamennyi szférájának bevonásával alakult meg a társadalmi és gazdasági párbeszéd új fóruma, a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács (a továbbiakban: „NGTT” vagy „Tanács”)¹; az alakuló ülésre 2011. október 11-én került sor a Parlamentben.

Az újjászervezés eredményeként lehetőség nyílt a korábbinál jóval szélesebb és sokoldalúbb konzultációs mechanizmus működtetésére. A működés legfőbb szempontjainak a nyitottság, az átláthatóság és a széles körű egyeztetés lehetősége minősült. Az új szemléletű konzultációs mechanizmus magában foglal olyan társadalmi partnereket is, akik korábban nem vehettek részt az intézményesített keretek közötti egyeztetéseken. Az NGTT működésének célja, hogy a lehető legszélesebb körben minden érintett gazdasági szereplő és társadalmi csoport érdekeit megjelenítse és elősegítse csatlakozásukat az említett társadalmi párbeszédbe. A Tanács munkájában a kormányzat képviselői – a társadalmi partnerség elvének szem előtt tartásával – állandó meghívottként vesznek részt, azonban a Tanács független az Országgyűléstől és a Kormánytól, tevékenysége elsődlegesen konzultáció lehetőségének biztosítása, javaslatétel, tanácsadás, amely a társadalom egészét érintő, általános gazdaság- és társadalmpolitikai kérdésekkel foglalkozik.

Az NGTT továbbá lehetőséget biztosít a társadalom különböző rétegeit képviselő szereplők, úgymint a munkavállalói- és munkáltatói érdekképviselők, a gazdasági kamarák, a civil szervezetek, a tudományos élet, a művészet, valamint a bevett egyházak közötti érdemi dialógus megvalósítására és kibontakozására. Ennek megfelelően a Tanács tagjai a következő oldalakat alkotják: Gazdaság Képviselői Oldal, Munkavállalói Oldal, Civil Oldal, Tudomány Képviselői Oldal, Művészeti Oldal és Egyházi Oldal.

Az NGTT partneri struktúrája - az NGTT alapelveinek megfelelően - biztosítja, hogy minden érintett gazdasági szereplő és társadalmi csoport képes legyen megjeleníteni érdekeit. A Tanács működésének legfőbb elve a társadalmi partnerség mentén történő konzultáció elősegítése, melynek eredményeképpen a Tanácsot alkotó oldalak közös, egységes álláspont kialakítására törekuszenek. Amennyiben az oldalak készek álláspontjaikat kölcsönösen összehangolni, és minden fél számára elfogadható módon egységes formába önteni, úgy e véleményt a mindenkori Kormány köteles meghallgatni és figyelembe venni a jogszabályi környezet kialakításakor.

¹Az Országgyűlés, elismerve a gazdasági és társadalmi párbeszéd, valamint a sokoldalú konzultációs mechanizmus szerepének jelentőségét, 2011. július 4. napján elfogadta a *Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsról szóló 2011. évi XCIII. törvényt*

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Az ülésen állandó meghívottak, valamint az egyes szakmai területeken kompetenciával rendelkező meghívottak biztosítják a Tanács munkájának hatékonyságát és a széleskörű társadalmi párbeszéd megvalósulását.

II. Az NGTT konzultációs, véleményező és javaslattevő feladatai

A Tanács társadalmi jelentőségét és felelősségét mutatja, hogy a vele való konzultáció, illetve együttműködés nem csak ajánlásként, hanem több esetben kötelezettségként jelenik meg, amely a 2019. évben az alábbiak szerint alakult:

1. A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény

- a kötelező legkisebb munkabér és a garantált bérminimum összegét és hatályát, valamint
- a bruttó 300.000 forint alatti munkabérek nettó értékének megőrzéséhez szükséges munkabéremelés elvárt mértékét, a béren kívüli juttatás ennek keretében figyelembe vehető mértékét, valamint a munkabéremelés elvárt mértékével kapcsolatos részletes szabályokat *a Kormány a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsban folytatott konzultációt követően* rendeletben határozza meg.

2. A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény

- **A szakképzés országos stratégiai kérdéseinek érdekegyeztetése** a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanács keretei között valósul meg.
- **Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanács** tagja az NGTT-ben képvisellel rendelkező országos munkaadói és munkavállalói szövetségek egy-egy (összesen két) képviselője.
- **A megyei fejlesztési és képzési bizottság** az NGTT-ben képvisellel rendelkező országos munkaadói, munkavállalói szövetségek, illetve azok szervezetei (két fő), a területi gazdasági kamarák (két fő) és a foglalkoztatási feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal (egy fő) képviselőiből áll.

3. Az ágazati párbeszéd bizottságokról és a középszintű szociális párbeszéd egyes kérdéseiről szóló 2009. évi LXXIV. törvény

- Az Ágazati Párbeszéd Bizottságban (ÁPB) megkötött kollektív szerződésnek a munkaviszonyból származó jogokat és kötelezettségeket, ezek gyakorlásának, illetve teljesítésének módját, az ezzel kapcsolatos eljárás rendjét érintő szabályainak hatályát az ÁPB két oldala képviselői együttes kérelmének megfelelően, a miniszter az NGTT törvény szerinti országos munkáltatói és munkavállalói érdekképviselők, illetve érdekképviselői szövetségek képviselői,

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

valamint az illetékes ágazati miniszter véleményének kikérése után, az ágazatba főtevékenység alapján besorolt munkáltatókra kiterjesztheti.

- A Kormány az üzemi tanácsi választás szavazólapjának tartalmát, a szavazatösszesítés módját és rendjét – a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsban résztvevő országos szakszervezeti szövetségekkel és az ágazati párbeszéd bizottságok véleményének kikérésével – rendeletben állapítja meg.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

III. Plenáris ülések

A Tanács a munkáját plenáris üléseken – szükség szerint, de évente legalább két alkalommal végzi, melyek – amennyiben zárt ülés elrendelésére nem kerül sor – nyilvánosnak minősülnek.

A Tanács plenáris ülésein jelen vannak az NGTT tagjai, az NGTT Titkárságának képviselői, továbbá tanácskozási joggal rész vesznek állandó meghívottként a miniszterek vagy az általuk kijelölt állami vezetők. A plenáris üléseken meghívottként, tanácskozási joggal részt vesz a Gazdasági Versenyhivatal és a Központi Statisztikai Hivatal elnöke vagy elnökhelyettese, valamint az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság három oldalának („Munkaadók”, „Munkavállalók” és „Egyéb Érdekcsoportok”) magyar tagjai közül 1-1 fő. Nyilvános plenáris ülés esetén a sajtó és a média munkatársai is jelen vannak.

Az NGTT 2020-ban négy alkalommal tartott plenáris ülést, amelyek a koronavírus-járvány miatt két alkalommal online formában lettek megtartva. A plenáris ülések előkészítéséről és megszervezéséről, valamint a technikai feltételek biztosításáról az NGTT Titkársága gondoskodott. A plenáris ülések időpontjait, helyszíneit, a napirendi pontokat, valamint azok előterjesztőit az alábbi táblázat tartalmazza.

Időpont	Helyszín	Napirendi pontok	Előterjesztő
2020. március 6.	Emberi Erőforrások Minisztériuma	Helyzetelemzés, beavatkozások 2010-2020. között	dr. Maruzsa Zoltán az Emberi Erőforrások Minisztériuma köznevelésért felelős államtitkára
		A kulturális ágazat legfrissebb eredményei, aktualitásai	Fekete Péter az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős államtitkára
2020. június 15.	Miniszterelnökség	A koronavírus hatása a magyar társadalomra, a hazai gazdaság újraindításával kapcsolatos tervek, feladatok	dr. Orbán Balázs a Miniszterelnökség parlamenti és stratégiai államtitkára, miniszterhelyettese

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

		Tájékoztató az NGTT 2019. évi tevékenységéről	dr. Kucsera Tamás Gergely NGTT soros elnöke
2020. október 6.	Miniszterelnökség	Nemzeti összetartozás – A magyarság megmaradása a globális térben	Szalay-Bobrovniczky Vince a Miniszterelnökség civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára
2020. december 11.	Emberi Erőforrások Minisztériuma	A gazdaság általános helyzete és a munkaerőpiac alakulása. A járványhelyzet okozta károk mérséklésére tett rövidtávú kormányzati intézkedések	dr. Horváth Tamás az Innovációs és Technológiai Minisztérium munkaerőpiacért felelős helyettes államtitkára
		Konzultáció a minimálbérről és garantált bérminimumról	dr. Horváth Tamás az Innovációs és Technológiai Minisztérium munkaerőpiacért felelős helyettes államtitkára
		Az NGTT 2021. évi munkatervének elfogadása	Szücs Attila az NGTT soros elnöke

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

A MEGTÁRGYALT TÉMÁK RÉSZLETES KIFEJTÉSE:

1. Helyzetelemzés, beavatkozások 2010-2020. között - Az elmúlt 10 év köznevelés-fejlesztési szakmai irányai, fontosabb kormányzati beavatkozásai és eredményei (2020. március 6.)

Dr. Maruzsa Zoltán államtitkár úr a köznevelés fejlesztéséről szóló beszámolóját demográfiai tendenciák bemutatásával kezdte. Az elmúlt évek hazai születési adataiból az látható, hogy a kormányzati családpolitikai intézkedéseknek köszönhetően emelkedő gyermekvállalási kedv ellensúlyozza a szülőképes nők számának csökkenését. Az országos átlag mögött jelentős regionális eltérések vannak: a budapesti agglomerációban várhatóan folytatódik a népességnövekedés, amely már a következő években az iskolai kapacitások bővítését teszi szükségessé. Egyes kistélepléseken ugyanakkor esetenként a lakosság számának csökkenése, a lakosság elvándorlása tapasztalható, ami az iskola eredményességét is rontja.

Ezt követően az állami intézményi rendszer fenntartásáról beszélt Államtitkár úr, ami az elmúlt egy évtized legfontosabb strukturális változása volt. 3000 intézményfenntartót különböző módon tartottak fenn. Az állami intézményfenntartás legfontosabb célja az egységes szakmai színvonal és az egyenlő hozzáférés érvényesülése, aminek feltétele, hogy országosan biztosított legyen az iskolákban a minőségi oktatáshoz szükséges infrastrukturális háttér, a humán erőforrás és a működéshez elegendő költségvetési forrás. Az állami intézményi fenntartásba vétele, illetve ezzel párhuzamosan az egyházi feladatátvállalásnak az intenzívebbé válása stabilizálta a magyar köznevelésnek a rendszerét, és alkalmas arra, hogy kiegyensúlyozott működés valósuljon meg.

A következő stratégiai pont a pedagógus életpálya, a pedagógus ellátottság kérdésköre volt. Jelentős béremelés zajlott le, 2013 és 2017 között átlagosan 50%-kal emelkedett a pedagógusok bére, ennek eredményeként a pedagógus átlagbérenek a diplomás átlagbérehez viszonyított aránya a 2010. évi 55 %-ról 2016-ra 74 %-ra emelkedett. A pedagógus életpálya mellett egy komoly szakmai fejlesztés is megvalósult: a minősítés, a tanfelügyeleti értékelés, illetve a szaktanácsadói rendszer bevezetése országos, állami rendszerként. Ez sokkal strukturáltabb, összpontosítottabb feladatellátást tesz lehetővé. A pedagógus társadalom elöregedése miatt fokozottan szükségessé vált az utánpótlás mennyiségi és minőségi fejlesztése. Ezt támogatja a Klebelsberg Ösztöndíj megteremtése, amely hozzájárult a pedagógusképzésbe jelentkezők számának növekedéséhez. A pedagógusok korfája azt azonban egyértelműen jelzi, hogy a következő tíz évben a nyugdíjba vonulás miatt nagyszámú, a rendszerből kieső tanár pótlására lesz szükség. A TALIS nemzetközi vizsgálat eredményei alapján Magyarországon az OECD-országoknál kedvezőbb a diák-tanár arány:

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

egy tanárra átlagosan 11 tanuló jut, ami alapján nem rendszerszintű pedagógushiánnyal, hanem strukturális háttérű kihívással nézünk szembe.

Az ingyenes tankönyvellátás szintén nagy lépése volt a kormányzatnak. Van gazdája a tankönyvfejlesztésnek, megoldott a kiszállítás. 2020. szeptember 1-jétől a teljes köznevelési tankönyvellátás ingyenessé válik.

A következő stratégiai pont az óvodáztatás kiterjesztésének feladata. 2015 óta kötelező a hároméves gyermekek óvodáztatása. A cél, hogy a gyermekek fejlesztése mielőbb elkezdődjön, minden gyermek az életkorának megfelelő nevelést kapjon, ezért kellett megerősíteni az óvodákban az iskolára való felkészítést. 2020. január óta az Oktatási Hivatal országos adatbázisa alapján a kormányhivatalok követik nyomon a 3. életévet betöltött gyermekek óvodakezdését.

Az egységes szakszolgálati feladatellátás megszervezése szintén nagy cél volt, ez a gyógypedagógusok, a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátására vonatkozó rendszer. A feladatellátásban közreműködő gyógypedagógusok létszáma a 2010-es 5700-ról 2019-re közel 10.000-re nőtt.

Következő témaként a végzettség nélküli iskolaelhagyás problémaköréről számolt be Államtitkár úr. Bevezetésre került egy végzettség nélküli iskolaelhagyást, lemorzsolódást, veszélyeztetetti kört érintő jelzőrendszer, melyhez párosult az Oktatási Hivatal által megvalósított komoly szakmai támogató rendszer. Már csökkenő tendenciát mutat a korai, végzettség nélküli iskolaelhagyás statisztikája, de ez a problémakör még nagyon sok ráfordítást, odafigyelést igényel.

Fontosnak tartotta kiemelni az elmúlt 10 évből a gyermekek lelki, szellemi és fizikai fejlődésére fordított figyelmet, ami a hittan és az erkölcsstan oktatás órarendbe való integrálását jelentette. A mindennapos testnevelés bevezetésének a célja a tanulók, távlatosan pedig az egész lakosság állóképességének, egészségi állapotának javítása. A tanulók testi-lelki fejlődését szolgálja a Lázár Ervin Program, amely az összes általános iskolás tanuló számára lehetővé teszi, hogy évente egyszer eljuthasson színházi, tánc- vagy cirkuszi előadásra, őshonos állatok bemutatóhelyeire. Minderre a Kormány 2019-ben 6 milliárd, 2020-tól évente 5,5 milliárd forintot szán. A program nemcsak az állami fenntartású oktatási intézményeket érinti, hanem az összes 1-8. osztályos diákot, több mint 740 ezer gyermeket.

A digitalizáció elég nagy kihívás a köznevelés rendszerében, ami kiterjed mind a digitális infrastruktúrára (eszközök, megfelelő internet sávszélesség biztosítása), mind a tartalmakra, mind a pedagógusok megfelelő módszertani és eszközhasználati felkészültségére. Az eszköz-ellátottság fejlesztése érdekében az elmúlt években több mint 45 ezer notebook, 24 ezer tanulói tablet és 3.000 interaktív panel került a köznevelési intézményekbe, továbbá

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

folyamatban van még 5000 projektor beszerzése is a konvergencia régió iskoláiba. A budapesti és a Pest megyei intézmények további 34.500 digitális eszközt kaptak 2017-2018-ban. A pedagógusok digitális felkészítésének jegyében a 2018/2019-es tanévben 40.000 pedagógus vehetett részt a Klebelsberg Központ által szervezett digitális továbbképzésen, hogy a beszerzett eszközöket az adott szaktárgyi módszertan alapján minél felkészültebben használják.

Ezután a köznevelési infrastruktúra-fejlesztésre tért ki Államtitkár úr. Az elmúlt években számos iskolafelújítás zajlott, ami látványos előrelépést jelentett az intézmények számára; összességében legalább 800 helyen valósult meg vagy van előkészület alatt valamilyen felújítás, bővítés, összesen 276 milliárd forint felhasználásával.

A tartalomszabályozással kapcsolatban elmondta, hogy a 2020-ban megújult Nat egyszerre 21. századi, gyermekközpontú és hazafias szemléletű dokumentum, amely hosszas társadalmi, szakmai egyeztetést követően nyerte el végleges formáját. A Nat határozottan rögzíti a korszerű pedagógiai szemléletmód melletti elkötelezettségét. Megközelítése, a lexikális ismeretek mennyiségének csökkentése mellett (pl. a történelem tantárgy esetében) kifejezetten támogatja a gyakorlatközpontú, a tanulók aktív részvételére épülő módszertani eszközök alkalmazását, a projektalapú oktatást, az ismeretek mellett az alkalmazási képességek és készségek fejlesztését. A Nat hangsúlyosan foglalkozik azzal, hogy a tanulók képesek legyenek alkalmazkodni a változó munkaerő-piaci kihívásokhoz, emellett valamennyi műveltségterület esetében jelentős hangsúlyt fektet a digitális kompetenciákra. A Nat-ban megfogalmazott elveket, irányokat az egyes tantárgyak és pedagógiai szakaszok vonatkozásában a kerettantervek rögzítik részletes követelmények formájában.

Végezetül a magyar köznevelés nemzetközi megmérettetéséről esett szó. Mind a PIRLS mérés, mind a TIMSS-vizsgálat mutatja a magyar köznevelés erősségeit. Az országos kompetenciamérésen matematikából és szövegértésből is az elmúlt 10 év legjobb eredményeit sikerült 2019-ben elérni. A 2018-as PISA alapján az OECD átlag alatt 1%-kal lenni jó tendencia, a ráfordításaink, az erőforrásaink, a gazdasági és társadalmi helyzetünkhöz képest szépen visszaadja a pedagógusok elkötelezett munkáját és a tanulók szorgalmát.

Az oldalak álláspontjai:

Az **Egyházi Oldal** méltatta, hogy olyan Nat létrehozására törekednek, ahol a nemzeti értékrend megjelenik, és külön megköszönték, hogy a hit- és erkölcstan tantárgyat bevezették. Mindenki számára fontos, hogy a magyar oktatás színvonala jobb legyen, mint a versenytársaké, arra kell ösztönözni a kormányzatot, hogy a magyar oktatás az OECD átlag felett legyen.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

A **Gazdasági Képviselői Oldal** elmondta, hogy a közneveléstől azt várják, hogy olyan művelt és kiművelt emberfők váljanak az ifjú nemzedékekből, akikre ők úgy tudnak tekinteni, mint jól képzett, potenciális munkavállalókra.

A **Civil Oldal** üdvözölte a kormány eddig nyújtott tevékenységét. Kiemelték, hogy 2017. óta az életpálya modell mintha megtorpant volna, és rákérdeztek, hogy tervezik-e a felülvizsgálatát a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendeletnek? Szerintük két fontos dolog hiányzott a 10 év értékeléséből, az egyik, hogy a szakképzés kivált a köznevelés rendszeréből és hogy egy hárompillérű rendszer jött létre. Remélik, hogy további összehangolás történik a köznevelési és a szakképzési ágak között. Megkérdezték, hogy tervezik-e a 2013-ban bevezetett finanszírozási rendszert fejleszteni, mely azóta nem változott? Az Oldal kiemelte, hogy a külföldi nyelvtanulási program nagyon szép program, 90 ezernél több tanuló jelentkezett be, és megkezdődtek a szerződések megkötései is. A Magyar Tehetség Program szépen működik, vannak jelentős nemzetközi eredményei is, viszont véleményük szerint megoldást kell találni arra, hogy a tehetségprogramon kívül milyen módon lehetne ösztönözni az alapozást az iskolákban. A sajátos nevelési igényű tanulók, a beilleszkedési zavarokkal küzdő tanulók száma igen intenzíven nő, ezzel összefüggésben az egyre növekvő elvárások nehezebben teljesíthetők az intézmények számára. Az Oldal felvetette a kérdést, van-e azzal kapcsolatban felülvizsgálat, hogy mitől nőhet ezen tanulók száma? Kifejtette, hogy a köznevelési infrastruktúra fejlesztése kulcskérdés, a bölcsődei-óvodai programok sikeresek. Érdeklődtek ugyanakkor, hogy vannak-e tervek olyan iskolai programok létesítésére, amik nem az állami intézményekre vonatkoznak. Az Oldal hangsúlyozta a digitális tartalom kibővítését, mert digitális platformokat gyakrabban használnak a diákok.

A **Munkavállalói Oldal** üdvözölte a pedagógus pályán tevékenykedő munkavállalók megbecsülésének fontos céllá válását, mely érdekében komoly előrelépések történtek. Az Oldal a bérhellyzettel kapcsolatban annyit fűzött az elhangzottakhoz, hogy az oktatási ágazat minden szereplőjének tisztességes bérre van szüksége és joga, a portástól a konyhán dolgozókon keresztül a műszaki személyzetig, akik éppen olyan fontos szereplői az iskolának, mint a pedagógus vagy az igazgató. Sajnos a Kjt szorzói devalválódtak.

A pedagógusi életpálya jól indult, de egy év után megszűnt a bérek valorizálása, így a bizalom is megtört. A 2018-as választások után a képviselők megszavazták a képviselői bér valorizálását, aminek a lényege az, hogy az előző átlagbérhez alkalmazkodik a következő évben a képviselők átlagbére, ennek következtében most automatikus 12%-os béremelésben részesülnek, amikor az átlag jövedelmük háromszorosa a pedagógusokénak. Az Oldal véleménye szerint a közszféra minden dolgozóját megilletné ez az értékálló valorizált bér. A pedagógusok átlag bére nem éri el a nemzetgazdasági átlagot, ami 2019-ben bruttó 367.800 forint, és a pedagógusok között mindenki nyilvánvalóan felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Ha egy társadalom a tanárt a nemzet napszamosaként kezeli, akkor nem a jövő értését szolgálja. Az Oldal kéri a folyamatos társadalmi párbeszéd megvalósítását.

A **Tudomány Oldal** elmondása szerint örömteli az, hogy a családpolitikai intézkedések bővülése hozzájárul a gyermekvállalási kedv emelkedéséhez, azonban az MNB számításai szerint a lakosság stabilizálásához és a fenntartható felzárkózáshoz évente legalább 110.000 újszülöttre lenne szükség. Itt további beavatkozásokra van szükség. A kötelező óvodai nevelés, az ingyenes tankönyvellátás, az iskolaétkeztetés kiterjesztése hosszútávon véleményük szerint hozzá fog járulni a diákok társadalmi, gazdasági háttéréből adódó különbségeinek csökkentéséhez. Az Oldal is úgy látja, hogy a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése az egyik legfontosabb kihívás. A nemzetközi oktatási felmérések tendenciái alátámasztják az oktatási rendszerünk fejlesztésének helyes irányait. A Nat szellemiségével, a módosítás irányával egyetértenek, viszont véleménye szerint egy ponton azonban lehetne változtatni abban a vonatkozásban, hogy a tanítási módszertan jobban előtérbe helyeződjön. Az Oldal a tanárutánpótlás biztosítását érzi leginkább gondnak, nagyra értékeli viszont az oktatás Nat általi kultúraközvetítő és terjesztő funkcióját.

A **Művészeti Oldal** üdvözölte, hogy az oktatás a nemzeti identitás erősítése felé mozdult el. Az év végén volt egy szakképzési törvénymódosítás, ami alapján a művészeti oktatás is speciális alessé vált, e tekintetben az Oldal továbbra is kéri a közös egyeztetést az ITM, az EMMI és az MMA között. A művészetek területén sok szakmai szervezet kérte, hogy maradjon a tervben a vizuális kép-mozgóképek kultúra oktatása. Az Oldal felvetette, hogy akár két testnevelés órát is kiválthatna a tánc, hiszen a tánc mindenképpen rászoktatja a gyermekeket az ember és ember közötti kontextusra a virtualizált emberi kapcsolatok világában. Kifejlesztették többek között a „Hallgatni Aranyt” honlapot az évfordulóhoz kapcsolódóan, illetve digitális film és irodalmi lexikont is, lehetőséget megadva a pedagógusnak, hogy éljenek vele, segítse őket.

Dr. Maruzsa Zoltán államtitkár úr viszontválaszaiban kiemelte, hogy a cél nyilvánvalóan az, hogy mindenkit valamilyen versenyképes végzettséghez hozzá lehessen juttatni. A nyelvtanulás terén új program indul, mely innovatívabbá illetve kommunikáció alapúbbá tudja tenni a magyar köznevelésben szerzett nyelvi ismereteknek az elsajátítását.

A Nat-ról elmondta, hogy ki fog derülni hogyan fog tudni működni, a szakképzés kiválása pedig pár év múlva fogja megmutatni a döntés sikerességét. Amíg nem világos, mely intézményi kör lesz szakképző intézmény és melyik köznevelési, addig a pontos forrásigényeket nehezen lehet felmérni.

A sajátos nevelési igények növekedésével kapcsolatban kifejtette, hogy az ilyen nevelési igényű gyermekek 20 évvel ezelőtt is ennyien voltak, csak nem derült ki, most pedig Európa többi országához hasonlóan Magyarországon is 6% körül van a sajátos nevelésű gyermekek

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

aránya. Az infrastruktúra tekintetében jelentős fejlesztések zajlottak az iskolarendszerben is, most már nem tapasztalható az óvodai rendszerben a férőhely hiány: rendszer szinten 50 000 hellyel van több, mint ahány gyermek, viszont a bölcsőde vonatkozásában még van munka. 2020 és 2030 között tervezik, hogy a köznevelésben egy létszámstabilitás várható, azért, mert most, 2020-ban azt látjuk, hogy az elmúlt hat évben nagyjából 90 000 gyermek született konstans módon.

A magyar oktatási rendszer egyik kritikája, hogy gyermek és gyermek között mennyire nagy különbségek vannak. Itt jelentős szerepe van annak, hogy Magyarországon a gyerekek 14%-a roma háttérű, ami nagyon megnöveli a különbségeket. Ebben a helyzetben nehéz eredményeket elérni minden tisztességes megközelítés ellenére. Az állami intézményfenntartás képes arra, hogy ezeket a különbségeket strukturálisan csökkentse. Szeretnék „összébbhúzni” a társadalmat.

A művészeti szakképzés EMMI irányítás alatt marad és örömmel állnak ők is a további együttműködések és fejlesztések tárgyalásához. A kultúra és az oktatás szoros együttműködését legmarkánsabban a Lázár Ervin Program elindítása mutatja. Azon dolgoznak, hogy a 2020-as PISA-nál az OECD átlag felett legyen Magyarország.

2. A kulturális ágazat legfrissebb eredményei, aktualitásai (2020. március 6.)

Fekete Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára a megjelent Eurostat 2018-as jelentésével kezdte előadását, mely szerint a tisztán kulturális célú kiadások tekintetében – a GDP arányos adatokat figyelve – Magyarország harmadik éve van az első helyen az EU tagállamai között. Ez meglepő és elgondolkoztató adat. Míg 2014-ben a GDP 0,7%-a lett fordítva kultúrára, addig 2017-ben a 1,7%-át. Jövönk a kulturális értékeinkben rejlik, ezért fontos, hogy a kulturális kincseinket, örökségünket feltárni, megőrizni, továbbadni kell annak érdekében, hogy gyökereinket feltárásával újabb szellemi termékeket hozzunk létre.

Az elmúlt időszakban egy építési hullám söpört végig Magyarországon, a magyar történelemben nem fordult még elő, hogy ilyen mennyiségű közpénzt építésre, beruházásra, az épített értékeinknek a felújítására, új építésére fordítsunk (Hagyományok Háza, Román csarnok), valamint gondoljunk a rengeteg színház felújítására. Ez példátlan beruházási hullám.

Államtitkár úr kiemelte, hogy rendkívül büszkék lehetünk arra, hogy a magyar nép kultúrafogyasztó nép (múzeumok, színházak, koncertek, levéltárak látogatása) és a tárcának az a dolga, hogy a kulturális értékeket eljuttassák, megmutassák a befogadónak. A kulturális

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

ágazat feladatköre, hogy működtesse a kulturális intézményrendszert, segítse az alkotókat és közvetítőket, és szolgálja ki a kultúra értő, befogadó közönséget, ezzel szemben pedig keresse meg azokat a társadalmi rétegeket, amelyek nem kultúrafogyasztók, valamint találja ki annak a módszerét, hogy hogyan lehet hozzájuk is eljuttatni a kultúrát. Komoly lépéseket tett ez a kormányzat, hogy bebizonyítsa, hogy a kultúra mindenkié.

Államtitkár úr büszkén tért ki a Lázár Ervin Programra. Ilyen kezdeményezés nincs máshol a világban, Magyarországon minden 1-8 évfolyamos gyermek évente egyszer eljut egy színházi előadásra. A Program szigorú szakmai normák és minőségbiztosítás mentén épül fel: a diákok a fogadó intézményekben életkori sajátosságainak megfelelő, tanulmányikhoz kapcsolódó, az oktatási-nevelési célokkal összhangban lévő előadásokon vesznek részt. Pedagógusoknak képzéseket is tartottak a kulturális nevelés ilyen jellegű fontosságáról. Ez nagyon komoly szervező munkát igényel, 750 000 gyermeket utaztatnak, és a szülőt is meg kell győzni. Mindez 6 milliárd forintba került.

Feltette azt a kérdést, hogy mitől lehet az az érzés bennünk, hogy keveset költünk a kultúrára? Az Európai Unió 2019-2022-es időszakra vonatkozó kulturális munkaterve számos olyan alapvetet közöl, amelyeket a magyar kulturális kormányzat már évek óta alkalmaz. Ezek közül az egyik legfontosabb így hangzik: „A jobb kormányzathoz tisztázni kell az összes érintett szereplő felelősségét és szerepvállalását.” Más országoknak nincs olyan rendszere, ahol párhuzamosan három rendszert tartunk fenn, amiket világosan el kell különíteni:

1. Államilag működtetett intézményhálózat (Nemzeti Színház, Nemzeti Múzeum, Hagyományok Háza stb.)
2. Nem állami közszereplők által működtetett rendszer (vidéki színházak, vidéki múzeumok stb.),
3. Privát szereplők (elismert, független alkotó közösségek, egyének szervezetei).

Ezt a három rendszert kell egyensúlyba hozni.

A nem állami szereplők elsősorban az önkormányzati és egyházi fenntartású kulturális intézmények. Ezek fenntartásához az állam jelentősen hozzájárul – hiszen alapvetően jogszabályban meghatározott közfeladatot látnak el – de komoly felelőssége van a fenntartónak is megfelelő működés kialakításában. Az állam szerepe tehát a feladatalapú finanszírozási rendszer stabilizálása, a fenntartóé pedig a legalább azonos arányú működési támogatás biztosítása. Magyarországon az 50-60.000 fős városokban is minden este van három kulturális szolgáltatás (színház, koncert, kiállítás). Ez kivételesen nagy érték, amikor a helyi alkotó közösség az ott élő emberekkel közösen hozza létre azt a terméket, amit megmutat a közösségnek. Nincs annál szebb dolog, mikor egy önálló művész, egy önálló alkotó úgy gondolja, hogy ő tenni akar a közösségért és megmutatni a tudását.

December hozott a Parlament egy szigorú művészeti törvényt, mely törvényben tisztázni kívánja, hogy milyen fenntartói felelőssége van annak, aki egy intézményt működtetni akar.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Mindenkinek, aki fenntartói felelősséget vállal egy művészeti csoport vagy intézmény működtetése iránt, tudomásul kell vennie, hogy ez felelősséggel jár. Ha valaki egy értéket termel, akkor az Állam kötelessége, hogy egy támogatási rendszeresen keresztül támogassa. Az így kialakított, a szereplő felelősségét és szerepét újradefiniáló támogatási rendszer célja a kulturális szféra minőségi és hosszú távú fenntarthatóságának garantálása, szigorú szakmai szempontok szerint.

A közös fenntartású színházakat érintő legaktuálisabb kérdés, hogy azoknak az önkormányzatoknak, amelyek hosszú éven keresztül működtetnek színházat és megkapták automatikus módon az állami támogatást, idéntől kezdve egy közös működtetési megállapodásban kell az állammal rendezniük a felelősséget. Az állami támogatásért cserébe alapvető elvárás a kulturális minőségbiztosítás: a közös működtetés keretében nyújtott dotáció értékes, a nemzeti kultúra szempontjából is hasznos programokra, fejlesztésekre fordítódják.

Az új törvényben megnevezésre kerültek azok a nemzeti kiemelt intézmények, amelyeket az Állam azért hozott létre, hogy a legfőbb üzeneteket, feladatokat rajtuk keresztül lássa el/láttassa el. Ugyanennek a törvénynek egy másik részeként kijelölésre kerültek azok a kultúrstratégiai intézmények, amelyek az egyes ágazatoknak, egyes szféráknak a csúcshintézményei. Azért szükségesek a csúcshintézmények, hogy ott működjön a kutatás, a továbbképzés, az iránymutatás. Legyen tehát egy olyan államilag biztosan finanszírozott, megfelelő szakmai háttérrel rendelkező csúcshintézmény minden ágazatban, amelyik irányt tud mutatni az abban az ágazatban lévő valamennyi intézmény számára. Ezen elgondolás alapján létrejött a Nemzeti Kulturális Tanács, aminek megvolt az alakuló ülése. A Tanács összetétele a kulturális intézményrendszer teljes egészét lefedi: képviseli magát a könyvtári-, levéltári, múzeumi-, alkotóművészeti-, előadóművészeti-, és közművelődési szakterület is. Ezeknek az intézményeknek a segítségével fog felépülni a szakmai hálózat.

Az oldalak álláspontjai:

Az **Egyházi Oldal** a Nemzeti Kulturális Tanácsnak programja, célkitűzései iránt érdeklődött.

A **Gazdaság Képviselői Oldal** tapasztalata szerint az EU más országainak emberei nem is tudnak rólunk annyit, mint amennyit mi tudunk róluk, a magyar ember általában a világról, a környezetében lévő többi állam sorsáról, kultúrájáról, történelméről sokkal tájékozottabb. Erre okkal lehetünk büszkéek. A dolgozók számára a munkahelyi leterheltség mellett nagyon fontos, hogy szellemileg is újra tudják építeni magukat, mi sem bizonyítja jobban, hogy az 50-es években az Aranycsapat sikerei után kiváló munkasikerek voltak az országban. Az ilyen fajta feltöltődésnek gazdaságilag is mérhető pozitív hatásai vannak. Az Oldal egy megoldást ajánlott: ha a nyereségadóból folyósítható tao támogatásokat nem közvetlenül intézményekhez juttatnák a vállalkozások, hanem egy olyan kulturális közalapítványnak

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

adnák át, amelyhez pályázhatnának a kulturális intézmények. Így onnan kapnák meg a pénzt, hiszen egy alapítvány kuratóriuma döntene arról.

A **Civil Oldal** hozzászólásának elején rámutatott, hogy egész kulturális életünk konjunkturális folyamatban van, rengeteg a kulturális fesztivál, folyamatosan nőnek a nemzetközi fesztiválok számai is. Fontos, hogy ezek megvalósításának formája sok vidéki helyszínen zajlik, ez a turisztikai lehetőségeket is bővíti, amelyekre a lokális közösség joggal büszke. Az Oldal különösen üdvözli a múzeumépítéseket. A privát szereplők közé sorolja a civil szervezeteket, akik magas hozzáadott értékű kulturális tevékenységet folytatnak megfelelő színvonalú menedzsmenttel a háttérben. Ennek a háromelemű struktúrának a hatékony együttműködése és szinergiája vezethetne eredményre, ahol mindenkinek megvan a saját pozíciója. Hozzászólásában a könyvkiadás piacát emelte ki, ami a magyar piacon nincs szabályozva, ezért kéri megvizsgálni, hogy hogyan tud az állam beavatkozni. Fontos, hogy mit olvasnak a fiatalok, a szabadidővel rendelkezők és a kultúrára vágyó emberek. Örömet fejezte ki az új kulturális törvénnyel kapcsolatban. Javasolja azon civil szervezetek bekerülésének megfontolását, amelyek közfeladat ellátáshoz kapcsolódó tevékenységet folytatnak. Emlékeztetett, hogy az NGTT keretében létrejött egy kulturális munkacsoport és felajánlotta az együttműködést.

A **Munkavállalói Oldal** három megjegyzést, kérdést tett fel a kormány terveivel kapcsolatban: 1) a kulturális területen dolgozók bérhelyzetének felzárkóztatásával kapcsolatban, 2) a Széchenyi Könyvtár elhelyezésével kapcsolatban, 3) a múzeumok vidékre telepítésével kapcsolatban.

A **Tudomány Oldal** véleménye szerint példamutató az a támogatás, amit kap a magyar kultúra, ez valóban egy csúcserték Európa szerte. Át kellene gondolni szerkezetileg a kultúra világát, figyelembe véve a három rendszerű struktúrát. Ennek a három területnek az egyensúlya a kérdés. A Nemzeti Kulturális Tanács létrejötté felveti azt a kérdést, hogy nem lenne-e itt az ideje egy hosszabb távú kulturális stratégia kialakításának. Fontos kérdésnek tartja a mecenatúra kifejlesztését és tudatos használatát a kulturális programok támogatása érdekében, mert a nagyobb cégek egyre cselekvőképesebbek. A műkereskedelem kérdése szintén nagyon lényeges: az Oldal ismeretei szerint a kereskedőktől, a befektetőktől teszi függővé, hogy az egyes műtárgyak hogyan értékesülnek, és egyáltalán nem biztos, hogy az az értékes mű tud befutni ezen a műgyűjtő piacon, ami megérdemelné. Az ember racionálisan dönt és cselekszik, a legutóbbi vizsgálatok (tudományos, művészet szociológiai vizsgálatok) azt mutatják, hogy az ember érzelmileg motivált teljes emberként dönt. Ha ez igaz, akkor a kultúrának nagyobb szerepe van, mint hittük. A készségfejlesztésben a kultúra meghatározó szerepet játszik. A mai kor technikailag is lehetővé teszi az egységlogikai gondolkodású kultúrának a kiépítését, melyet Hamvas Béla nevezett el így.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

A **Művészeti Oldal** az állam mecénási szerepéről osztott meg néhány gondolatot. Magyarországon a polgárság lehetősége ellehetetlenült hosszú évtizedeken keresztül. Tény, hogy kialakult történetileg az Állam meghatározó mecénási szerepe, és éljük is a 90-es évek utáni állami mecenatúra lehetőségével. Erre reflektál, hogy állampolgárként ezt természetesnek vesszük, és az is természetes, hogy van állami központi kulturális igazgatás. Jó esetben természetesnek vesszük, de ha az állam nem büszke arra a tevékenységére, amit itt részletesen bemutatunk, akkor a polgár sem lesz büszke, nem tudatosul a magyar állampolgárban sem, hogy vélhetőleg többet tud a világról, mint sokszor a világ Magyarországról. Az Oldal érdekes gondolatnak tartja az állam által alapított vállalatok által feltöltött mecenatúra alap létrehozását.

Fekete Péter államtitkár úr viszontválaszában elmondta, büszke arra, hogy a nemzetstratégiai intézményeinknek élén olyan emberek állnak, akik számára természetes, hogy egy keresztény kultúrában gyökerező, az ezeréves kulturális hagyományainkat alapján kialakult értékekre épülő kultúrát kívánunk építeni. A kulturális kormányzatnak felelőssége, hogy ezt valamiféle üzenetben tolmácsolja. A kulturális stratégiák kidolgozása elindult (könyv, zene, közművelődéssel kapcsolatosan), és mindezek elé oda kell tenni a nemzeti hitvallásunkat, mely irányt kell mutasson mindenkinek. Azzal kapcsolatosan, hogy Európa mit tud rólunk és arról, hogy milyen értékeink, kincseink vannak, Államtitkár úr kifejtette: egyrészt talán több energiát kellene abba fektetni, hogy az európaiak megismerjének minket; másfelől Budapest az elmúlt 8 év során elérte, hogy Kelet-Közép Európa legélhetőbb városa lett. A mi felelőségünk, hogy Európában még jobban elhíreszteljük, mit tudunk. Felelőségünk, hogy a jó hírt, az értékeinket terjesszük. Szép a gondolat, hogy az oktatás fogja megalapozni a kultúra iránti igényt. Maruzsa államtitkár úrral valóságos csapatként, együtt dolgozzuk ki a koncepciókat, hiszen nagyon jól egymásra tudnak épülni a szóban forgó ágazatok szervezetei.

A gazdaság eredményességéhez a kreatív ipar, a kulturális ágazatok 10-12%-kal járulnak hozzá, a kultúra tehát „visszatesz”. A múzeumépítések két okból fontosak: már nem csupán tárgyakat tároló helyek, hanem olyan közösségi terek, amelyek nevelnek, oktatnak, és egyben turisztikai desztinációk is. A kormányzatnak a szándéka arra irányul, hogy ha valaminek vidéken jobb helye, tere van, nem feltétlenül kell Budapesthez ragaszkodni, például a malommúzeum. A kormány célja az, hogy az egyes ilyen intézmények vidékre való delegálásával lehetőséget teremtsen az adott célterületnek a jó működtetésre a hozzá szükséges központi forrás biztosításával.

A civilek pályázatával kapcsolatban valóban szinergiát kell kialakítani. A legfontosabb, hogy azok a források, amiket az állam erre biztosítani tud, a legdemokratikusabb, legszakmaibb elosztási rendszeren keresztül jussanak el a civilekhez.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

A könyvkiadással kapcsolatban Államtitkár úr kifejtette, hogy Európa közepén egy olyan nyelvvel, amit mi beszélünk egyedül a világon, olyan különleges helyzetben vagyunk, amely egyrészt hátrányos helyzetbe taszít bennünket, másfelől egyedi kincsünk, ami csak a miénk. Vigyázni kell rá és mindent annak érdekében kell tenni, hogy a magyar szó, a magyar írott szó a helyén legyen. Nagyon komoly forrásokat fognak biztosítani annak érdekében, hogy a terület fenntartható és fejleszthető legyen, hisz a gyermekekhez el kell jutnia az értékes irodalmi műveknek.

A kormány meghozta azt a döntést, miszerint minden kis településen biztosítani kell egy közösségi teret, és az is meg van határozva, hogy mindenhol kötelező alkalmazni egy programszervezéshez értő szakembert. A Magyar Falu Program rásegít az e célra felhasználható források biztosítására. Bizonyos lélekszám alatti, kisebb vidéki településeken jellemző ugyanis, hogy a könyvtárosi szakmát folytató alkalmazott egyszerre lát el népművelő és közösségszervezői szakfeladatokat is, arra azonban még nincs stratégia, hogy ezt a kettőt hogyan lehetne párhuzamosan, akár összevontan kezelni. Ide kapcsolódóan Államtitkár úr két ágazat közös segítségét kéri a kisebb településeken működő, többretű feladatot ellátó szakemberek munkájának támogatására vonatkozó gyakorlat kidolgozásában.

Államtitkár úr hangsúlyozta, hogy megengedhetetlen, hogy azok, akik a kultúra területén dolgoznak, ilyen béreket kapjanak, mert tömegesen bevonzza, „elviszi” őket a privát szféra, márpedig őket meg kell tartani. Az intézményvezetőknek kell tehát szabadabb kezet adni, bértömeg-gazdálkodást kell engedélyezni, megoldást jelenthet továbbá a közalkalmazotti rendszer korlátainak feloldása is. Folyamatosan küzdenek a béremelésekért, a végső nagy megoldás azonban minden bizonnyal akkor várható, ha az intézményvezetőink nagy felelősséggel szabad kezet kapnak.

A Széchenyi Könyvtár a nemzet legfontosabb könyvközpontja. Olyan épületre van tehát szüksége, olyan otthont kell találni a könyvtárnak, amely biztosítani tudja mind infrastrukturálisan, technológiailag, hogy a modern kor elvárásainak megfelelően képes ellátni a csúcshintézmény szerepét, mivel van egy állami mecenatúra, van egy közösségi mecenatúra (például a jegyvásárlás), és harmadikként ott van a gazdaság mecenatúrája. A TAO rendszer kivezetésének pont az volt az oka, hogy a gazdasági mecenatúra rendszer profitja „nem ott landolt”, ahova eredetileg szánták.

A szándék megvan, most a TAO által megszólított cégekkel való további kommunikálás jelentőségére fektetnek kivételes hangsúlyt. Ki kell találni, hogy lehet a volt TAO-zó cégeket arra rávenni, hogy mégis támogassák a kultúrát. Végezetül a munkabizottság segítő ajánlatát szívesen fogadta.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

3. A koronavírus hatása a magyar gazdaságra, a gazdaság újraindításának feladatai (2020. június 15.)

Dr. Orbán Balázs miniszterhelyettes úr először is megjegyezte, hogy a kormány nagy figyelemmel kíséri az NGTT-ben zajló munkát, a gazdasági és társadalmi oldalak érdekképviselőjét ellátó szervezetet, fórumrendszert, amelyen keresztül az érdekegyeztetési mechanizmusokat meg tudják tenni, kulcsfontosságú, és ennek megfelelően kiemelt prioritásként kezelik az itt elhangzó véleményeket.

Miniszterhelyettes úr a koronavírus általános tapasztalataival kezdte előadását. Amikor elindult a válság és egyértelművé vált, hogy egy globális pandémiává erősödik, akkor a sikeres válságkezelést kutatók először vakvágányon indultak el, vagyis minden ország a legalkalmasabb politikai berendezkedést próbálta kialakítani a vírus elleni védelemre. Az egyik alapállás az volt, hogy a járvány elsőhullámos védekezésének a kulcsa nem a politikai struktúrában kezelendő, hanem a kormányzatok és az állampolgárok közötti bizalomban. A koronavírus-krízis következtében az embereknek és a kormányzatnak egy bizalmon alapuló kölcsönös együttműködést kellett létrehozniuk a járvány elleni kollektív védelem megszervezésében, valamint a gazdaság megmentésében. Ha ez rendben van, ha az állam tudja, mi várható el az állampolgároktól, akkor tud jól védekezni. Másik alapelv az volt, hogy az állam és a nemzetállamok nem a probléma részét képezik, hanem a megoldás részét. A 21. század a globális problémák évszázada lesz.

Miniszterhelyettes úr a magyar védekezési modell bemutatásával folytatta előadását. Minden országnak meg kellett hoznia azt a döntést, hogy az emberélet vagy a gazdaság, a munkahelyek állnak-e az első helyen? A Kormány a koronavírus-járvány elleni gyors és hatékony fellépés érdekében, az Alaptörvényben meghatározott élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás kezeléséből eredő kötelezettségére hivatkozva hozta meg időben, az első beteg megjelenéséhez képest számos országnál korábban a döntéseit, és hirdetett ki veszélyhelyzetet az ország egész területére. Az intézkedések sikeressége beigazolódtott. A válságnak nincsenek strukturális okai, egy olyan problémával állunk szemben, amely egy egyszeri alkalom, és azt reméljük, hogy hosszú távon le fogjuk tudni küzdeni. Ezért, ha az életvédelmi és az egészségvédelmi feladatokat elvégeztük, akkor lehet rátérni a munkahelyvédelmi és a munkahely-teremtési, gazdaság újraindítási fázisra. Jelenleg ebben a szakaszban vagyunk.

Nemzetközi összehasonlításban sikeresen védekezett az ország. Ennek az okait azért fontos tudni, mert ha a járvány második, harmadik hulláma megérkezik, ugyanazt kell megtenni. Ilyenek például a kormányzóképeség, stabilitás, gyors reagálás, kormány és állampolgár közötti bizalom, hatékony jogi szabályozás stb. Hiába a magyar Alaptörvény a legrészletesebb

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

a különleges jogrendi állapotokat tekintve, nem alkalmas az ilyen típusú helyzet kezelésére. Veszélyhelyzet lett kihirdetve, de egy speciális törvényi felhatalmazást kellett alkalmazni. Ez a koronavírus elleni védekezésről szóló törvény, aminek keretében a védekezéshez szükséges döntéseket így, korlátok nélkül lehet meghozni. Ezek a gyors döntések kulcsfontosságú elemek voltak a gazdaság és a munkahelyek védelmében, valamint az egészségügyi rendszer kezelésével kapcsolatban.

Külügyminiszter úr kellő módon tájékoztatja a nyilvánosságot az állam működőképességéről, valamint arról, hogy még ebben a nehéz helyzetben is a nemzetközi kereskedelemben, és a járvány elleni védekezéshez szükséges eszközök beszerzésében is kifejezetten élen tudjunk járni. A védőfelszereléseket tekintve fontos, hogy importra már ne szoruljunk, hanem a saját védőeszköz-gyártási kapacitásainkat növeljük. Óvintézkedésekre van szükség, hogy a járvány-görbét ellaposítsuk, és az egészségügyet megvédjük a túlterheltségtől.

Olyan intézkedéseket is kell hozni, amelyek a munkahelyeket megvédik, munkahelyeket teremtenek, ezért született döntés a közfoglalkoztatási program keretszámainak újbóli megnövelése mellett, de a cél az, hogy megerősödve jöjjünk ki a válságból. 2020-2022 év között 9-10 ezer milliárd forintnyi összeget tervez a Kormány a gazdaságvédelmi akcióterv keretében elkölteni. Ez a GDP 18-20%-át jelenti.

1,2 millió embernek tudtunk eddig a gazdasági akcióterv keretein belül segítséget nyújtani. Ez nem csak a munkahelyteremtésben nyilvánul meg, hanem a munkahely elvesztésétől való védettséget is jelenti.

A járvány társadalmi hatásait tekintve Miniszterhelyettes úr elmondta, hogy a vírus minden bizonnyal alapvető változásokat fog hozni: felértékelődnek a hazai és helyi termékek, illetve a belföldi turizmus; felgyorsul a digitális forradalom (digitális oktatás, távmunka, készpénznélküli gazdaság kiépülése), illetve, hogy nagyobb számban költözhetnek a külvárosokba és vidékre a városközpontokban élők. A magyar kormány elkötelezett célkitűzése, hogy ne legyen életminőség-különbség a települések között. Másként hat a járvány a kistelepülésen és a nagyobb településeken, másként az észak-keleti és másként a dél-nyugati területeken. A legkisebb településeket is a XXI. században betöltött szerepüknek megfelelően kell fejlesztenünk. Ezeket a faktorokat folyamatosan figyelni kell.

A járvány gazdasági kihívásai tekintetében a Pénzügyminisztérium számításai szerint bizonytalanok az előrejelzések. Reményeik szerint azok az adatok, amik a költségvetési törvényben és a konvergencia programban rögzítésre kerültek, inkább pesszimisták, tehát ehhez képest jobb számokat várnak.

A járvány következtében összefogás alakult ki Magyarországon, de ennek egy elég tudatos politikai stratégia következményeként a magyar ellenzék nem akart része lenni, folyamatos

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

opponenciát tanúsítottak. Folyamatosan támadták a Kormány egészségügyi, gazdasági és járványügyi intézkedéseit.

A rendkívüli jogrend kivezetése e hét végén megtörténik, de egy olyan jogi szabályozási rendszert fogadtunk el, amely lehetővé teszi azt, hogy különleges jogrendi állapot újból történő bekapcsolása nélkül a járványügyi készültséget fent tudjuk tartani. A gazdaságvédelmi könnyítésekkel kapcsolatban szintén az az átmeneti törvény rendelkezik, amiről a Parlament hamarosan szavaz (határidők, átmeneti szabályok). Ezáltal mindenki számára nyilvánvaló lesz, hogyan fogja tudni tervezni az idei és a jövő évet, természetesen a változtatás jogát részben fenntartva.

Az oldalak a hozzászólása:

Az **Egyházi Oldal** kifejtette, hogy az állami intézkedések kihatással voltak mind a plébániák, mind a papok, mind az Egyház életére. A 2020. március 16-án született rendelet értelmében a templomokat bezárták. Szentmisék továbbra is folytak online formában, szerencsére a hívek nagy megértéssel fogadták a változásokat. Többen néztek otthon szentmisét, mint ahányan előtte templomba jártak. Ahogy feloldásra került a zárlat, a hívek visszatértek a templomba, és közben az online szentmise közvetítések megmaradtak.

A **Művészeti Oldal** a kultúra és művészet helyzetéről beszélt, mert a járvány ezt a területet különösen erősen érintette, az előadó-művészeti szférát kiemelten nehéz helyzetbe hozta. Ennek megsegítésére első lépésként a Kultúráért Felelős Államtitkárság lebonyolított egy egymilliárdos mentőcsomagot „Köszönjük Magyarország címmel”. Miniszterelnök úr a Magyar Művészeti Akadémiát és elnökét, mint a Nemzeti Kulturális Tanács elnökét bízta meg egy nagyobb léptékű, 5 milliárdos mentőcsomag kidolgozásával és lebonyolításával. Ez hangsúlyosan támogatja az előadó-művészetet, a Filmintézettől az Operán keresztül a koncertéletig, kisebb mértékben az intézményeket. Elnök úr a komolyzenei művészek támogatására tett javaslatot a 2020-2021-es esztendőkre. A járvány sújtotta időszakban a Kormány többletforrásokat rendelt ehhez a fontos területhez, hiszen a magyar zenei élet világhírű. A szféra erősítésével próbál a kormányzat reagálni a válságra.

A **Gazdasági Képviselői Oldal** véleménye szerint az elmúlt 3,5 hónap alatt nyilvánvalóvá vált, hogy a cselekvési sorozatnak két rendkívül fontos eseménye volt: az emberi élet megvédése, valamint az ennek érdekében meghozott kormányzati intézkedések. Ezen intézkedések fogadtatása a lakosság részéről rendkívül pozitív volt, még annak ellenére is, hogy az intézkedések nagyon szigorúak voltak. Az emberek tudták, hogy a gazdasági helyzetük romlani fog, mégis az emberi életet és az egészséget tekintették a legfontosabbnak. Ez egy közös, együtt elvégzett munka volt.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Szintén fontosak voltak a Kormány gazdasággal kapcsolatos intézkedései. Az első perctől kezdve, amikor látszott, hogy nem csak az emberek életét és egészségét veszélyezteti a világjárvány, hanem a gazdaságot is, az emberek munkahelyét, megélhetését, akkor a Kormány összehívta a versenyszféra és a Kormány konzultációs fórumát, a szakszervezetek és a munkáltatók részvételével. Március közepe óta ülésezik a fórum, ahol a Kormány által egyeztetett, tervezett vagy meghozott, gazdaságot érintő rendelkezéseket megvitatják. Külön egyeztetések zajlottak a Kormány, a Kamara és további két nagy munkáltatói szervezet között szintén minden héten. Az Oldal hozzátette, hogy megpróbálták a lehető legjobb javaslatokat megtenni, rendelkezéseket meghozni. Ha valaki nagyon akart, hozzá tudott jutni ezekhez a pályázatokhoz, pénzekhez.

Az Oldal megerősítette, hogy csak olyan béremeléseket tud a Gazdaság Képviselői Oldal elfogadni, amely mögött gazdasági teljesítmény van. A Kormány szándéka, hogy az emberek lakóhelyüket úgy tudják megválasztani, hogy ne kelljen dönteniük arról, hogy az életminőségük egyik helyen rosszabb vagy jobb, mint a másik helyen. Ma Magyarországon 2400 olyan település van, ahol 2000-nél kevesebben élnek. Ezek a kistelepüléseken igazán hatékonyan nem lehet kereskedelmi tevékenységet folytatni, de kell! A járvány erre tökéletes bizonyíték. Szükség van a kis és nagy üzletekre a kistelepüléseken is. Akár az Állammal közösen fenntartva.

A **Civil Oldal** elsőként arról beszélt, hogy értékeli, hogy az előterjesztés olyan teoretikus, államelméleti alapból indul ki, ami az intézkedési csomagot teljes mértékben alátámasztja, és meghatározza azt, hogy az aktív, cselekvő, kompetens és hatékony állam ténylegesen cselekvőképes. Fontos, hogy ebből tud egy program kiindulni. Hozzá tették, hogy az életvédelmi akcióterv alapvetően egy jóléti állami válasz. Négy kategóriába sorolták, hogy makroszinten hogyan jelenik meg egy pszichológiai tipológia a magyar állampolgárok viselkedésében: 1. volt, aki rettegett a vírustól; 2. volt, aki hullámzónak tekinthető, egyik nap bementek dolgozni, másnap már nem; 3. a szabálykövető, akik a legkiegyensúlyozottabban tudtak cselekedni, viszonyulni a helyzethez, reagálni az intézkedésekre. Az Oldal kiemelte a kormányzati kommunikáció fontosságát. A szakértők bevonása rendkívül fontos volt, valamint hogy olyan tudományos tanulmány készült az átfertőzöttségről, ami igazolta az Operatív Törzs rendszeresen kommunikált véleményeit; 4. a nihilista, aki semmilyen módon nem tartja be a veszélyhelyzeti útmutatásokat. Szerencsére ez nem volt jellemző Magyarországon.

Az Oldal ezután egy alapvető kérdést tett fel a településfejlesztési stratégiához: létrehozható-e folyamatosan tesztelt lokális immunközösség? Családi immunközösségek jönnek létre, ami pár főt jelent. Fontos tehát a kérdés, van-e lehetőség arra, hogy ezt egy szélesebb körben, szervezett formában lehessen biztosítani? Amennyiben ilyen létrejön, akkor a lokális fogyasztói köröknek a fenntartása biztosíthatóvá válna, illetve a családfenntartók tehermentesítése is megoldható lenne. Hiszen az oktatás átalakítása, az online térbe való

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

áthelyezés olyan extra feladatokat ró a családfenntartókra, amikre nincsenek felkészülve, és ez elvonja a figyelmüket a munkájuktól. A Civil Oldal szerint ezt érdemes lenne megfontolni.

Végül néhány kérdéssel zárták hozzászólásukat: van-e lehetőség az 500 fő alatti rendezvények megszervezésének (betartva a szükséges előírásokat); konferenciák szervezése kapcsán felvetették, hogy van-e terv arra nézve, hogy aki konferenciára érkezik a határon belépéskor valamilyen gyorsesztelés esetén elkerülhesse a karantént; akarja-e egységesíteni a kormányzat az online szolgáltatások járulékrendszerének a szabályozását.

A **Munkavállalói Oldal** előzetes anyag hiányában oldalállásponot hozzátenni nem tud, így az oldalon belül kialakult körülbelüli konszenzusos állásponot osztották meg. A Munkavállalói Oldal nézetrendszere a válságnak a munka világát, foglalkoztatáspolitikát érintő kérdések kezelésével kapcsolatban más, mint ami elhangzott, illetve amire a Gazdaság Képviselői Oldal utalt. Az Oldal szerint jóval erőteljesebb állami beavatkozást igényeltek volna a munkahelyek védelme érdekében. Nem ez történt. Az Oldal számára sokkal problémásabb most már, hogy a különleges jogrend biztosította lehetőséggel élve egy olyan fellazítása történt a munkajogi szabályoknak, ami a Munkavállalói Oldal számára nem elfogadható. Nem történt előzetes egyeztetés a gazdasági élet szereplőivel sem. A VKF ülések inkább utólagos tájékoztatásról szóltak. Szerintük azért probléma ez, mert egy válságos időszakban megnő a veszélye, hogy azok a társadalmi rétegek lesznek kiszolgáltatottabbak, akik normál körülmények között sem az erősebb felet képviselik. A munka világában az erősebb fél mindig a munkaadó.

A munkajogi lazítás eredményeiről szóló számok még nem láthatóak. A munkanélküliségbe, illetőleg az alacsonyabb státuszba, jövedelembe való visszacsúszás várható leginkább a következő fél évben. Az előzetes egyeztetéseket hiányolják. Bizalomerősítő lépés lett volna egy előzetes egyeztetés a munkaadók, a munkavállalók és a kormányzat között. A munkavállalók félnek az egzisztenciájuk elvesztése miatt, ezek a gyors szabályozások pedig nem hatnak megnyugtatóan. A piaci szereplők ugyanakkor nem éltek nagy mértékben ezekkel a munkajogi lazításokkal az eddigi tapasztalatok alapján. Az állami, önkormányzati területen nem tudták értelmezni a munkajogi lazításokat. Az önkormányzatoknál nagy probléma volt a finanszírozás. Vannak olyan területek, ahol a piaci szereplők önmérsékletet tanúsítottak valamilyen mértékig a gazdasági oldal részéről. Ugyanakkor az állami, önkormányzati munkáltatók részéről zavarodottság volt tapasztalható, mely a munkavállalók részéről szintén negatív pszichés folyamatot indított el.

Végezetül hangsúlyozták, hogy a járvány hatására hozott intézkedéseket munkavállalói oldalról nem tudják teljes mértékig sikeresnek tekinteni, és egy ennél jóval erőteljesebb állami szerepvállalást tartottak volna és tartanak továbbra is szükségesnek ezen a területen a jövőre nézve.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Dr. Kucsera Tamás Gergely elnök hozzátette, hogy az NGTT épp a megfelelő fórum, ahol ezeket az egyeztetési elmaradásokat jelezni lehet.

A **Tudomány Oldal** elmondta, hogy a koronavírus milyen hatásokat váltott ki a magyar gazdaság számára. Az ipari termelés 2020 áprilisában 37%-kal esett vissza hazánkban, ami az Európai Unióban az egyik legmagasabb visszaesés. Az Unió átlag vonatkozásában 27%-os volt a visszaesés. A visszaesés fő magyarázata az autóipar magyar iparban betöltött kiemelkedő súlya lehet, ami rendkívül érzékeny a konjunkturális változásokra. Csehországban is hasonló volt az ipari visszaesés, 34%. A kiskereskedelmi termékforgalom 10,2%-kal csökkent 2020 áprilisában az előző évhez képest. Ez a szám az EU-ban 16,5%-os csökkenés volt. A külkereskedelmi export 37%-kal csökkent, az áruk importja pedig 28%-kal esett vissza. Ennek eredménye a külkereskedelmi egyenleg romlása. Ez rendkívüli mértékben befolyásolja, csökkenti a magyar gazdaság növekedési lehetőségeit. Mögötte az egyik fő magyarázati tényező Németország 31%-os exportjának mérséklődése, ebben az évben.

A kormányzati és jegybanki intézkedésekkel kapcsolatban két megjegyzést tettek. Az egyik a jelen formájában egyedüli hitelmoratórium szerepére vonatkozik. Ennek a hitelmoratóriumnak a kerete 3600 milliárd forint, amelyből mintegy 2000 milliárd forint marad a családoknál és a vállalatoknál. Szemben a 2008. utáni pénzügyi válsággal, amely veszélybe sodorta a devizahitelek helyzetét, most biztonságban vannak az adósok. Ez a nagyarányú törlesztés azt mutatja, hogy nagyon erős a magyar gazdaság. A jegybank is több komoly intézkedéssel támogatja a válságból való kilábalást. Külön kiemelték az 1500 milliárd forintos összegű növekedési „hajrá programot”, valamint a bankszektor likviditással való ellátását, ami szintén nélkülözhetetlen a gazdasági kilábalás számára. A gazdasági kilátásokat illetően megjegyezték, hogy Magyarország erős gazdasági fundamentumokkal érkezett meg a válságos időszakba, így megfelelő mozgástérrel rendelkezünk, ami nagy teret adott a költségvetés és a jegybanki akciók számára is. 2020-ban az eredeti költségvetés 1%-os hiánycéllal készült, azonban ennek az 1%-nak is az 1%-át egy tartalék képezte, tehát gyakorlatilag 0%-os egyenleg készült 2020-as évre vonatkozólag. Ez egyfajta tartalékot jelentett a költségvetés és az állami akciók számára. A Kormány mellett a magánszektor is jelentős megtakarítással rendelkezett. Erre példaként a háztartások nettó pénzügyi vagyonának nagyságát hozták fel. 2018-ban a GDP 59%-át tette ki a háztartási nettó pénzügyi vagyon; 2019-ben már a 109%-át, majdnem dupláját. Ezzel a háttérrel szakadt ránk a válság, és ez egy kedvező induló pozíciót jelentett.

A másik megjegyzés, hogy a válság erőteljesen és súlyosan érintette a magyar gazdaságot. Azonban a Magyar Nemzeti Bank a legkedvezőbb esetben még azt is elképzelhetőnek tartja, hogy 0 közeli gazdasági növekedés, vagy 1-2 tizedes növekedés valósuljon meg 2020-ban. 2021-ben pedig már jelentős gazdasági növekedés, ún. „visszapattanás” is várható.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

A járvány következtében a foglalkoztatás ebben az évben átmenetileg várhatóan 100-150 ezer fővel esik vissza. Ennek a számnak egy része inaktívvá válik, a másik, kisebb része munkanélkülivé. Ezen probléma megoldására is van a Kormánynak programja. Ez a program 70.000 új munkahely megteremtésére irányul, és ha szükséges, akkor ezt a programot ki lehet terjeszteni. A program az első 6 hónapban a teljes bérköltséget fedezi, a munkáltatónak azonban további 3 hónapig kell még biztosítania a foglalkoztatást. A támogatást azok a cégek is igénybe vehetik, akik a válság alatt elbocsájtottak munkaerőt, most pedig újra dolgozókat vehetnek fel. Ezt a programot az Unió források átcsoportosításából tudja finanszírozni a Kormány. A teljes foglalkoztatást 2021. I. negyedévében közelítheti meg újból a magyar munkaerőpiac gazdaság.

Dr. Orbán Balázs miniszterhelyettes úr az Egyházi Oldal hozzászólására reagálva elmondta, hogy örömmel értesült a Kormány, hogy az online térbe való áthelyezés pozitív fogadtatásra lelt. A Kormány nyitott és igyekszik mindenben támogatni ezt a vonalat is. A Művészeti Oldal észrevételével, a kulturális mentőcsomaggal kapcsolatban elmondta, hogy kifejezetten nagy jelentőséget tulajdonítanak a csomagnak, ugyanis vannak szektorok, melyek teljes mértékben sérültek a válság miatt, és amelyeknek az újraindítása is nagyon nehéz lesz. Vannak olyan szektorok, melyek részlegesen sérültek, de mindenhol célzott módon, külön beavatkozási stratégia mentén kell haladni. A kulturális ágazatban dolgozók jogviszonyváltásával kapcsolatban elmondta, hogy egyrészt elindult egy bérrendezés, másrészt kimozdította az ágazatban dolgozókat egy olyan megrekedt helyzetből, amely évtizedek óta akadályozta ennek az ágazatnak a helyzetét. A Kormány szerint ez egy jobb stratégia, mint az előző évtizedekben kialakított rendszer. A Gazdasági Képviselői Oldal felvetésével és a bértámogatással kapcsolatban közölte, hogy azért volt szükség a különleges felhatalmazásra, mert ennek keretében rendeleti szinten tudták ezeket a döntéseket meghozni és korrigálni. Ezt csak ez a jogrendi konstrukció tette lehetővé. A Civil Oldal felvetésére reagálva elmondta, hogy maximálisan támogatják a folyamatosan tesztelt lokális immunközösségek létrehozását. Egy irányba nem indult el a Kormány: a járvány elleni védekezés első szakaszában és a kivezető szakaszban is többször felmerült, hogy a földrajzi helyek szerinti megosztást tegyenek a járványügyi védekezésbe. Mivel az ország területén a fertőzöttség nem egyenletesen terjedt, hanem gócpontok szerint, ezért mondták többen, hogy érdemes lenne ezt a védekezésben is leképezni. A Kormány ettől tartózkodott, két kivétellel: 1. idősekre vonatkozó speciális, szigorúbb szabályok (idősek otthona, vásárlási sáv kialakítása); 2. Budapest kivezetése a járvány elleni védekezésből, mely 2 hetes eltolódással történt Pest-megyéhez és vidékhez képest. Ezen túlmenően a Kormány óvatosan viszonyult az ilyen izolációkkal kapcsolatban

Az 500 fő feletti rendezvényekkel kapcsolatban azért hozták korán meg a döntést; miszerint augusztus 15-ig tiltottak az 500 fő feletti rendezvények, mert egyértelművé szerették volna tenni a rendezvényszervező iparágak számára a szervezést. Az 500 fő alatti rendezvényeket

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

folyamatosan vizsgálják, valószínűleg alacsonyabb létszámhatár lesz, az előkészítő munka még folyik.

A határokon való teszteléssel kapcsolatban kifejtette, hogy a határokon az ellenőrzés folyik, folyamatos a testhőmérséklet ellenőrzés, kivéve ott, ahol visszaállt a rend. A kormány már az elején azt a megközelítést követte, hogy a határellenőrzés visszaállítása mellett inkább mindenki menjen házi karanténba, várjuk meg a 2 hetet, nézzük meg, ki milyen tüneteket produkál, és ha szükséges, akkor tereljük az embereket az egészségügyi rendszerbe. A Kormány azt javasolja, hogy figyeljük a szisztematikus nyitást, és ha rosszabbra fordul a helyzet, akkor kell lépni.

Az online szolgáltatások támogatása kapcsán elmondta, hogy várják az ITM ezzel kapcsolatos elképzeléseit. Ez is az önellátó, járványálló képességünk megszervezésének kategóriájába esik.

A Munkavállalói Oldal által megfogalmazottakkal kapcsolatban elsősorban elmondta, hogy a beszámoló miatta érkezett késve. Ennek két oka volt: a telítettség, valamint, azért nem lett kiküldve hetekkel ezelőtt, hogy minél pontosabb számok szerepeljenek az előadásban, amik naprakészek, és nemcsak informálisak.

A Kormány elkötelezett abban, hogy azok a típusú támogatások, amelyek úgy próbálják segíteni a Munkavállalói Oldalt, hogy gazdasági növekedéshez nem vezetnek, és közben ellehetetlenítik a Munkáltatói Oldalt, hosszú távon nem lesznek életképesek, különösen nem egy ilyen járványhelyzetben. A két oldal között van egyfajta ellentét, ami nem életképes. Tehát olyan helyzeteket kell generálni, ahol mindkét fél győztesen jön ki a szituációból, mindkét oldal megtalálja a számításait. Ezeket pedig az NGTT-nek kellene a két oldallal és a Kormánnyal együtt összefognia.

Ezután röviden kitért a költségvetési egyensúly ügyére. A Kormány elkötelezett a költségvetés fenntarthatóságának megtartása mellett. Most a költségvetési hiánytól kissé el tudunk tekinteni, nyilvánvalóan ezzel összefüggésben az államadósság is csökkenő pályáról növekvő pályára fog állni, de amint lehet, vissza fogunk térni a csökkenő pályára. Mert azt a helyzetet, ami 2010-ben volt, már nem engedhetjük meg magunknak. Olyan erős kiszolgáltatottságot jelentett, amit nem szeretnénk újra. Ezért e tekintetben is visszafogott marad a Kormány. Ide kapcsolódik az Uniós források kérdése. Az Európai Uniótól kifejezett többlettámogatás nem érkezett a járvány elleni védekezéssel összefüggésben. Az Unió könnyítéseket hozott, amelyek segítettek nekünk (például az a típusú állami támogatási rendszer, amit megengedett az Unió egyelőre 800 ezer euróig egyes projektelemek esetében). Ennek köszönhető a beruházás támogató program, melynek segítségével most már tudjuk a magyar vállalkozásokat magyar költségvetési forrásból támogatni. A német állam is hasonlóra készül az olyan nagy stratégiai vállalatok kapcsán, mint például a Lufthansa.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Közös kötvénykibocsátás merül fel valamennyi uniós ország esetében. Ezeknek a beszedett forrásoknak az elosztásán keresztül lehetne az európai gazdaságnak egy újabb löketet adni. Zajlanak az ezzel kapcsolatos tárgyalások. Döntés a nyár végére várható. Ez a magyar gazdaságnak is fontos addicionális forrást jelentene, amit stratégiai ágazatok (például hulladék, zöldenergia ipar, digitalizáció) megerősítésére használna fel.

Az oldalak hozzászólásai:

Az **Egyházi Oldal** véleménye szerint a félelmet az emberekben nem a kormányintézkedések váltották ki. Az embereket az rendítette meg, hogy se a tudomány, se a pénz nem tudja őket megvédeni a vírustól. Magyarországon a döntések időben megszülettek, az emberek tudták, hogy mihez igazodjanak. Nem úgy, mint Olaszországban. Az ember került középpontba. Ez egy nagy kihívás az Egyháznak is. Az Oldal elmondta, hogy mindent a GDP oldaláról nézünk, sokkal többet kell foglalkozni magával az emberrel és az emberi kapcsolatokkal, mert ez adja meg az ember számára az igazi biztonságot.

A **Művészeti Oldal** egyetért az Egyházi Oldallal. A művészettel kapcsolatban az egyetlen fontos kritérium, hogy az emberről kellene szólnia. Az Oldal biztos benne, hogy egy sikeresen kezelt válsághelyzet után valamilyenfajta lelki, kulturális és szellemi megújulás következik, és remélik, hogy a művészet is megerősödve kerül ki ebből a helyzetből. Ezután reflektáltak a kulturális törvénymódosításra: alapvetően helyes szándéknak tartják, amelyet a kormányzat kezdeményezett a közalkalmazotti jogviszony átforgalmazásával, ugyanakkor hozzátették, hogy a járványhelyzettől függetlenül nem ez az első eset, hogy sajnos elmaradnak azok az egyeztetések, amelyek hiányát a Magyar Művészeti Akadémia is rendszeresen írásban jelez. A Kultúráért Felelős Államtitkárság sokszor ezekre az egyeztetésekre, véleményezésekre nem hagyott lehetőséget a szereplőknek. Ez egy ilyen helyzetben különösen rossz hatást kelt. Ugyanakkor kiemelték, hogy Magyarország az Európai Unióban GDP-arányosan a kulturális költségvetésben az első helyen van. Az Oldal úgy érzi, hogy a hatékonyságon sokat lehetne javítani, és egy nagyon szép időszak is következhet, ha a saját hibáinkból tanulunk.

A **Gazdasági Képviselői Oldal** egy további kérdést tett fel a 65 év feletti vásárlási idősávjával kapcsolatban: van-e esély rá, hogy ez megváltozik, lerövidül vagy megszűnik, mert úgy tűnik, hogy hamarosan a vásárló, a lakosság fogja ezt felülmúlni.

A **Civil Oldal** a határnyitással, valamint a lokális immunközösséggel kapcsolatban tett fel kérdést: Van-e olyan elképzelés, ilyen irányú törekvés, ami a regionális gazdasági kapcsolatok és mobilitás felértékelődése miatt esetleg egy összehangolt járványkezelésre vonatkozik Közép-Európában akár V4 keretein belül, akár azokon a kereteken belül, ahol láthatólag a járványkezelés hatékony volt.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

A **Munkavállalói Oldal** nem tapasztalja az álláspontok közeledését. Az oldalelnök elmondta, hogy saját véleményét tud mondani, mert oldalálláspontot nem tudott kialakítani. Megköszönte, hogy a többi oldal is felvetette az egyeztetések hiányát. Miniszterhelyettes úrral a termelékenység figyelembevételével a béremelések kapcsán az Oldal egyetért, ez hosszú távon valóban nem tartható. Itt rövidtávról volt szó. A kapitalizmusban megvannak a gazdaságba való beavatkozás szabályai, mely szabályok hosszú táv esetén érvényesülnek. De itt egy rövidtávú gazdaságon kívüli folyamatnak van negatív gazdasági következménye. A Munkavállalói Oldal nem véletlenül helyezkedett arra az álláspontra, amire helyezkedett: rövid távú, gazdaságon kívüli esemény gazdaságra ható következményének aktuális kezelése, a társadalom jóléte, békéje, kiszámíthatósága érdekében. Ezért lett volna szerencsésebb bevonni ezeket a szereplőket.

A **Tudomány Oldal** elmondta, hogy a magyar kormány a jegybanki intézkedéssel a lehetségeseknek szinte a teljes körét átöleli, egy maradt ki belőle. A megtett kormányzati intézkedések szükségesek és arányosak is. A válságot nem lehet úgy menedzselni, hogy átmenetileg ne legyenek veszteségek. Úgy látják, hogy sikerült a társadalmi, gazdasági veszteségeket minimalizálni. Kiemelték, hogy a munkavállalók és a munkaadók érdekeinek kiegyensúlyozott figyelembevételére van szükség. Most a válságkezelési intézkedések széles körében is, és hosszabb távra vonatkoztatva is, természetes, hogy ezt a követelményt el kell fogadni és érvényesíteni kell.

Dr. Kucsera Tamás Gergely elnök úr végezetül elmondta, hogy a kormányzat azon hozzáállása, ami a gyors, szükséges lépéseket megtevő bátorságról és elemzőképességről szól, az elmúlt 3 hónapban bizonyított volt. Fontos, hogy a visszafogottság megvan, tekintettel arra, hogy nem látható a válság hosszú távú hatása, hiszen egy interdependens világban, azt tudhatjuk, amit magunk csinálunk, de hogy a külső partnereink mit fognak tenni, azt nem. Szücs Attila leendő elnök három gondolatot fogalmazott meg: 1. Isten figyelmeztetése volt a vírus, és hogy ebből mennyit tanul az emberiség, az a jövő évek válasza lesz; 2. a Kormány egészségügyi válságkezelői intézkedési sikeresek voltak; 3. a gazdasági válságkezelői intézkedésekről beszélni még nem lehet, hisz nincs meg az az időtáv, hogy erről szakmai vitát lehessen nyitni. Majd megemlítette, hogy az NGTT év végi ülésén a gazdasági válságkezelés hatása lesz napirenden. Az az eszköztár, amit az MNB és a Kormány alkalmazott, egyedülálló Európában (ilyen például a 2000 milliárdos hitelmoratórium). Az eddig meghozott további intézkedések hatásairól decemberben fogunk tudni tárgyalni.

Dr. Orbán Balázs miniszterhelyettes úr zárszavában pár kérdésre még válaszolva elsőként az idősek *vásárlási időszávjával kapcsolatban* elmondta, hogy az a veszélyhelyzet kivezetésével megszűnik, de amennyiben a Kormány mégis fent szeretné tartani, akkor a járványügyi készültségben vissza lehet hozni, viszont erről a Kormánynak újabb döntést kell hoznia. *A regionális gazdasági kapcsolatokra vonatkozóan azt tette hozzá, hogy a V4 kulcsfontosságú, ám jelen pillanatban a legnagyobb feladat az uniós tárgyalásokon képviselt*

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

egységes álláspont. Ott kemény érdekütközés van, éppen ezért folyamatosan készülnek a tervek a V4 intézményes megerősítésére. *A bértámogatás hatékonyságával* kapcsolatban felajánlotta, hogy jövő év elején újra át lehetne beszélni, amikor is már láthatóak az Európai Unió munkanélküliségi adatai, ami el fogja dönteni, hogy kinek van igaza. Ha a Munkavállalói Oldalnak van igaza, akkor a magyar munkanélküliségi adatoknak rosszabbnak kell lenni, mint az Unió átlaga, ha a kormányzati oldalnak van igaza, akkor átlag alatti lesz az uniós munkanélküliség. *A munkaidőkeret és a munkaviszony szabályainak megváltoztatásához* hozzátette, hogy amikor egy munkáltatónak választania kell a járványhelyzetben a termelés 100%-os leállása mellett, vagy elbocsájtja, vagy fizetés nélküli szabadságra küldi a dolgozókat, vagy pedig a munkaidő keretre vonatkozó szabályok megváltoztatásával tud olyan helyzetet generálni, hogy ezzel az átmeneti, pár hónapos leállást túl tudja élni a munkavállalóval együtt, aki még bért is kap, akkor minden felelős kormánynak és minden felelősen gondolkodó munkavállalónak is az az érdeke, hogy a munkaidő keret szabályait ehhez igazítsa. Ezért tette ezt meg a Kormány. Nem tömegesen éltek ezzel a lehetőséggel, remélik, hogy a normális szabályrendszer irányába vissza lehet majd térni, annak fényében, hogy a 2. és 3. hullám hogyan fog alakulni. A jövőbe nem lát a Kormány, ezért jobb jogszabályokhoz kötni magunkat. Azt remélik, hogy ennek alapján a társadalmi és gazdasági folyamatokat a magyar emberek számára kedvezően lehet befolyásolni.

4. Nemzeti összetartozás – A magyarság megmaradása a globális térben (2020. október 6.)

Szücs Attila elnök úr köszöntő beszédében elmondta, hogy az ülés nemzetpolitikai témájának az ad nyomatékot az idei évben, hogy június 4-én emlékeztünk meg a gyászos Trianoni békediktátum aláírásának 100. évfordulójára, és a Kormány erre való tekintettel a 2020-as évet a Nemzeti Összetartozás évének nyilvánította. Hozzátette, hogy a Tanács ülésének ünnepélyességét szintén emeli, hogy arra október 6-án kerül sort. Jelezte, most van itt az idő a nemzetpolitikai elemző gondolkodásnak, a csendes építkezésnek, a Kárpát-haza lelki, szellemi és gazdasági megalapozásának. Elnök úr ezután megemlékezett a nemzeti gyásznapról, a hős aradi 13 vértanúról, akik életüket áldozták a magyar szabadságért. Felhívta a figyelmet arra is, hogy Trianon után 100 évvel mindazokról kell tiszteletteljesen megemlékezni, aki a haza szabadságának nemes ügyéért, vagy csak azért, mert felvállalták magyar identitásukat, hátrányt szenvedtek az elmúlt évszázadokban.

Elnök úr a legifjabb aradi vértanú, gróf Leiningen-Westerburg Károly „A bitófa árnyékában” című feleségéhez írt levelének felolvasásával zárta bevezető és köszöntő beszédét.

Szalay-Bobroviczky Vince helyettes államtitkár úr elnézést kért, hogy Gulyás Gergely miniszter úr nem tudott részt venni az ülésen. Annak idején a Habsburg Birodalom abból a célból jött létre, hogy megóvja a térséget a török hódítással szemben, erre több kísérlet volt

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

korábban, amelyek kudarcot vallottak, és 1526-ban elesett az ország. A Habsburg Birodalom és szövetségesei kiűzték a törököket, azonban az erős birodalom elkezdett töredezni, eljutottunk október 6-áig, aztán a kiegyezésig, majd belementünk egy olyan háborúba, aminek a levét a mai napig isszuk. Annak idején a magyar miniszterelnök, Tisza István nem volt lelkes a háború kapcsán, a magyar kormány ki akart ebből maradni, viszont a Habsburgok akarták. Helyettes államtitkár úr Bethlen István Magyarország miniszterelnökeként Tisza Istvánról mondott emlékbeszédét idézve folytatta előadását. Nehéz viharokban, de mindig szem előtt tartva a saját erejét, öntudatát és a hazaszeretetet, Magyarország biztosítani tudta megmaradását. Óriási jelentősége volt annak, hogy a magyar társadalom kifejezetten közösségi, civil alapokon szerveződő társadalom volt. Magyarországon a civil szféra, a közösségi élet a legerősebbek között volt egész Európát tekintve, majd hozzátette, hogy ebből gróf Széchenyi István is számos civil szervezet alapításával vette ki a részét. Abban, hogy az ország megmaradt, fontos szerepe volt annak, hogy mindig közösségként értelmezte magát a nemzet, olyan közösségként, amely értékeket tud teremteni. Ezért Magyarország megerősödve került ki a súlyos, sok évtizedes válságok sorozatából. A magyar nemzet megtalálta a Trianon utáni helyzetből a kiutat.

Vannak olyan államok a szomszédságban, amelyek az állameszméiket a magyarellenességre építik. A mostani választásokon a magyarok megmutatták Erdélyben, hogy képesek arra, hogy kisebbségből is elfoglalják a vezető pozíciókat a különböző önkormányzatok élén, ami nagyon nagy öröm mindannyiunk számára. Nem gondoltuk volna pár éve még, hogy például Marosvásárhely ismét magyar vezetésű lesz.

Globális értelemben Magyarország kifejezetten szélesítette mozgásterét. Olyan külpolitikája van Magyarországnak, melynek értelmében az ország felértékelődött (ilyen például a migráció ügye). Világszinten Magyarország úgy szélesítette a mozgásterét, hogy látszólag egymással szembenálló felekkel is jó viszonyt ápol. Ez egy nagyon tudatosan végiggondolt döntés, stratégia, aminek az a lényege, hogy Magyarország tiszteletben tartja a világ nemzeteit, nem avatkozik be a belügyekbe, viszont ha valakivel szemben kritika van, azt, ha kell, hangosan is elmondja, megfogalmazza. Másfelől, amit az Európai Unió vezetése felől kap az ország, az nagyon nem „fair”. Szerinte ez aggodalomra ad okot, mert ennek a harcnak nincs nyertese. Magyarország azokat az együttműködések erősíti Európán belül, melyek működőképesek, és amelyre hajlandóak a partnereink. Helyettes államtitkár úr ezután hangsúlyozta a V4-ek megerősítését. Ezen kívül soha nem állt még ilyen erős lábakon az együttműködés az osztrákokkal, a szlovénokkal és a szerbekkel.

Ezután a státusztörvény fontosságáról beszélt, amivel a magyarok százezreinek különböző kedvezményeket kínáltak. Ez egy tompított joghatású dolog, 2010-ben megtette a Kormány, hogy a magyar állampolgárságot kiterjesztette, intézményes fórumait megerősítette a magyar-magyar összetartozásnak. Olyan civil szervezetek kaptak lehetőséget, mint a Rákóczi Szövetség, mely a rendszerváltás óta végzi az elvitathatatlanul kiváló munkáját a határon túli magyarság érdekében. Mindez azt jelenti, hogy a magyarság hitelessé tudott válni és

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

mege erősödött. 100 évvel Trianon után büszkébbek lehetünk, mint valaha. Elmondta, hogy a jövőre nézve szükséges a V4-eken kívül további szövetségeket találni, hogy az Európai Uniót fel lehessen rázni. A magyar demokráciát ápolni kell, amit a Kormány meg is tesz. El kellene kezdeni az Unióban azzal foglalkozni, hogy merre megy, milyen Európa legyen, a nemzetek Európáját akarjuk vagy egy Európai Egyesült Államokat? A magyar kormány nyilvánvaló álláspontja, hogy nemzetek Európáját szeretné, mert Európának kifelé egységesen kellene fellépnie, ami ma nem valósul meg. A magyar kormány abban gondolkodik, hogy az európai együttműködést jobbra tegye. Végezetül hozzátette, hogy az látszik, Európa kezd belemenni egy kelet-nyugati konfliktusba, aminek a kimenetele még nem egyértelmű. A Kormánynak azért kell erősnek és bátornak lenni, hogy ezekben a csatákban – bárhogyan is alakul a 2022-es választás –, Európát jobbra tegye, a nemzeti összefogást továbbra is ápolni tudja. Az elmúlt időszak megerősítette az országot, a magyarellenesség csökkent, helyette elkezdtek jobban tisztelni Magyarországot, ami büszkeséggel tölthet el mindenkit. Ma Magyarország sokkal nagyobb súllyal bír, mint amit bárki első látásra gondol.

Az oldalak hozzászólásai:

Az **Egyházi Oldal** kiemelte, hogy az identitásnak az egyik fontos jellemző vonása a lelkiség. Ami alatt egyszerre beszélünk sajátosan magyar lelkiségről, Európa lelkiségéről és Közép-Európa lelkiségéről. A magyarok történelme állandó küzdelmekben zajlott. Az sajátosan magyar identitáshoz hozzátartozott, hogy van egyfajta veszélyérzetünk. Az Oldal elmondta, hogy a saját nemzeti, lelki értékeinkkel, amelyek a történelem folyamán kialakultak bennünk, gazdagítani tudjuk Európát és a világot.

A **Művészeti Oldal** a kultúra és azon belül a művészetek jelentőségét hangsúlyozta. Felhívták a figyelmet a művészet a magyar nemzet életében betöltött szerepére, különös tekintettel a művészettel nevelésre. Ez olyan innovációs elem, ami egész Európa és a világ számára nagyon hitelesen képviselheti Magyarországot a jövőben. Ehhez a Művészeti oldal és a Magyar Művészeti Akadémia is minden segítséget megad.

A **Gazdasági Oldal** biztosította a grémiumot, hogy az oldal minden szereplője úgy érzi, hogy felelősséggel dolgozik a mindennapokban is és a gazdasági kapcsolatokban is. Két példát említettek az innovációval kapcsolatban: 1. a Kárpát-medencei Vállalkozásfejlesztési Kamara, ami a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara támogatásával jött létre; 2. a Kárpát-medencei Magyar Vállalkozói Szövetségek Nemzeti Fóruma, ami a VOSZ gesztorálásával jött létre. A pandémia kicsit megakasztotta ezeknek a kezdeményezésének a fejlődését, de bíznak benne, hogy hamarosan a járvány végével ezek az innovációk új erőt kapnak. Ha fejlődik a gazdaság, akkor fejlődik az társadalom is, majd Ady Endre soraival zárta felszólalását az Oldal képviselője az ünnep alkalmából.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

A **Civil Oldal** hangsúlyozta, hogy ők azokat a civileket képviselik, akik aktívan tesznek a lokális környezetért. Ez után körülírták, hogy milyen feladata lehet a civil közösségnek a nemzeti összetartozás vonatkozásában:

1. A civil közösségek értékalapúak kell, hogy legyenek. Fontos, hogy minőségi kritériumok alapján végzett önkéntes munka, a lokális vagy a regionális közösség érdekében kell, hogy történjen. Hiteles kell, hogy legyen az adott tevékenység, amit a szervezet végez.
2. A civil szektor egyik határon átnyúló, lokális feladatátvállalása a tehetséggondozás. Az oktatás rendszerén kívül Kolozsváron, Zentán, Dunaszerdahelyen magas színvonalú felkészítés zajlik. A fiatalokat különböző magyar nyelvű Kárpát-medencei innovációs versenyeken keresztül tudják mobilizálni. Elmondták, hogy ezek a minőségi tudáselemek a hálózat részévé válva tudnak hatékonyan működni.
3. Egy civil szervezetnek mindenképpen feladatként kell meghatároznia a nemzeti identitást, a közép-európai identitást.
4. Fontos, hogy a civil szervezetek hiteles, megalapozott információkat adjanak át. Végezetül kiemelték, hogy amennyiben a civil szervezetek ezeket a kritériumokat sajátjuknak tekintik, abban az esetben az ő szerepük a társadalom építésében, a nemzeti összetartozásban kulcsfontosságú.

A **Munkavállalói Oldal** szerint a cél az, hogy itt érezzük jól magunkat, itt építsük a jövőt. Ebben nagy szerepet játszik az oktatás és nevelés. Hozzá tették, hogy legyünk mi a példa Európában, a világban. Hangsúlyozták, hogy az a fontos, ne vágyódjanak el fiatalok, hanem itt keressék a jövő lehetőségét. Ebbe beletartozik az is, hogy a munkavállalók lássák a jelenüket és a jövőjüket. Az Oldal szerint abba az irányba kell lépni, hogy mindig keressük a megoldást közösen, együtt a megfelelő érdekegyeztetések, vélemények ütköztetése, a viták során kialakult egyetértésekre való építésben, együttműködésben. Mert tudjuk, hogy összetartozunk. A nemzetek története a családjaink történetéből tevődik össze. Ha nem ismerjük a családjaink történetét, nem tudunk mihez kapcsolódni. Magyarországon ne csak jól érezzük magunkat, hanem érezzük itthon magunkat. Javasolták, hogy a mai tragikusan ünnepélyes napon elfogadott nyilatkozattal induljon el az NGTT társadalmisítása. Szeretnék, ha erről többet tudnának az emberek, mert úgy kell kinyújtani a kezünket, hogy azt az emberek el is ériék.

A **Tudomány Oldal** támogatja a határon túli és a hazai kis- és középvállalkozásokat. Felmérések kimutatták, hogy egész más a kkv-k beágyazódottsága a szűkebb társadalmi közegükben. Ezen méretű vállalkozásoknak a családiasság jellege erőként jelenik meg, de a megmaradáson kívül a versenyképességük érdekében nagyon komoly innovációs fejlesztések szükségesek. Az Oldal az oktatást a kultúra részének tekinti, hiszen ez az egyik legtudatosabban fejlesztett terület. A legalsóbb szintű oktatástól, az óvodáktól kezdve a határon túli oktatásban a magyar államnak az a szerepe, hogy az ott élőkkel való együttműködés révén egy nagyon erős hálózatot hozzon létre. A felsőoktatás fejlődése talán a leglátványosabb, már vannak önálló intézmények is.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Szűcs Attila elnök örömet fejezte ki, hogy minden oldal nagyon értékes és megfontolandó kiegészítéssel tette színesebbé az ülést. Így október 6-át méltán a konszenzus jellemzi. A magyar jövő itt a Kárpát-medencében gazdasági dolgokon fog múlni. Amennyiben a magyar gazdaságok és magyar gazdálkodók lesznek dominánsak a Kárpát-medencében, akkor lesz magyar jövő, akkor itthon maradnak a fiatalok és mindenki itt fogja jól magát érezni.

Szalay-Bobroviczky Vince helyettes államtitkár úr viszontválaszában elmondta, hogy az NGTT-t két dologban tudná társadalmisítani. Egyik, ha megfelelő személyiségbeli súlyt teszünk mögé. Másik, hogy ha a testület olyan társadalompolitikai javaslatokat fogalmaz meg akár egy következő deklarációban, amelyek segítségül szolgálhatnak a mindenkori magyar kormánynak vagy a magyar politikai elitnek. Kiemelte, hogy a Tanács munkájához a jövőben is minden segítséget meg fog adni. Egyetért az Oldalak azon képviselőivel, akik azt hangsúlyozzák, hogy fontos, hogy itt Magyarországon jól érezzük magunkat, és ne vágyódjunk el. Látható, hogy most az egészségügyben tett lépések is ezt szolgálják. Akkor biztosítható a jó élet, ha a gazdaság rendben van, ha gazdaságilag életképes az ország, vagyis van munka. Ami a határon túli területeket illeti, ott még inkább indokolt a gazdasági gondolkodás. Hangsúlyozta, hogy Magyarország tiszteletben tartja a nemzetközi jogi alapelveket, és a Kormány is ezt várja el a szomszédos országoktól. Nyilvánvaló, hogy ezeken a területeken a magyar gazdaság fokozottabb megjelenése segíti a nemzeti összetartozást. Ezt érdemes még tovább erősíteni, ezen dolgozni.

A **Művészeti Oldal** kihangsúlyozta, hogy a művészet, a művészettel nevelés egyfajta befektetés az nemzet jövőbeli gazdasági és egyéb sikereihez.

A **Gazdasági Oldal** egyetért és támogatja, hogy az NGTT munkájáról, és az itt folyó egyeztetésekről, vitákról szélesebb körben kapjon a társadalom információt.

A **Civil Oldal** elmondta, hogy a társadalmisítással kapcsolatban korábban is jelezték, hogy olyan beszélgetések megszervezésére lehetőséget tud biztosítani az Oldal, amelyre bárki eljöhethet, és információkat szerezhet ezekről a vitákról. Azokat a témákat érdemes a napirendre tűzni, amelyek szélesebb körben tudnak embereket megmozgatni.

A **Munkavállalói Oldal** szerint a társadalmisítás legfőbb eszköze, hogy ismertté tegye magát az NGTT-t, a létét, feladatát, munkáját és az eredményét.

A **Tudomány Oldal** is támogatja a társadalmisítást.

Szűcs Attila elnök alátámasztotta a Művészeti oldal által elhangzottakat a kultúra gazdaságteremtő erejéről, mert egyetért azzal, hogy a kultúra termékenyíti meg a gazdaságot.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Klebelsberg Kunót idézte, aki Trianon után két évvel azt mondta, hogy „Ezt az országot nem a kard, hanem a kultúra fogja megtartani és felemelni”.

A második, egyebek napirendi pont keretében Elnök úr tájékoztatást adott az új testület megalakulásáról. A Tanács tagjainak megbízatása az NGTT 4 §-ának értelmében 4 évre szól, melynek kezdő időpontja a mai ülés dátuma, és 2024-ig érvényes. 2020 augusztusában megtörtént a mandátumvizsgálat. Minden tag megbízólevelét szabályszerűnek találta a bizottság, így alakult meg az új tagság.

Ezután áttért Elnök úr az NGTT „Közös felelősségünk: a magyar nemzet jövője” közlemény megtárgyalására. Kiemelte a 2. pontot, hogy erősíteni kell a pozitív változásokat a hazai gazdaságban és hatékonyan támogatni kell a Kárpát-medencei gazdasági expanziót, mert hisz abban, hogy gazdasági kérdéseken fog múlni a nemzet jövője itt a Kárpát-medencében.

A **Munkavállalói Oldal** az expanzió helyett a terjeszkedés szót javasolta, melyet Elnök úr elfogadott.

A nyilatkozatot minden oldal egyhangúlag támogatta és elfogadta, majd Elnök úr kiemelte, hogy az NGTT működésében a legfontosabb a közös álláspontok megtalálása.

5. A gazdaság általános helyzete és a munkaerőpiac alakulása. A járványhelyzet okozta károk mérséklésére tett rövidtávú kormányzati intézkedések (2020. december 11.)

Dr. Horváth Tamás helyettes államtitkár úr bevezetőként emlékeztetett rá, hogy a koronavírus-járvány a tavaszi hónapokban Magyarországot is elérte, amelynek hatása a hazai munkaerőpiacot is jelentős mértékben átrendezte. A világjárvány hatására a legtöbb ágazat jelentős keresletcsökkenést él át, amelynek következtében a vállalkozások foglalkoztatási hajlandósága mérséklődött. A magyar gazdaság teljesítménye áprilisban érte el mélypontját és májusban már megkezdődött az a lassú kilábalás, amit a foglalkoztatási adatok is egyértelműen visszaigazolnak.

Helyettes államtitkár úr a GDP alakulásával kapcsolatos adatokkal kezdte előadását, melyből kitűnt, hogy maga a koronavírus járvány valóban nagy hatással van a gazdasági mutatókra. A magyarországi számok jól tükrözik, hogy a gazdasági helyzetet befolyásolta a világjárvány. A magyar gazdaságot lendületes növekedés jellemezte a 2013-2019 közötti időszakban, a GDP volumene Európai Unió összehasonlításban is az Unió GDP volumenindex felett teljesített. Sajnálatos módon a járványhelyzet ezen nagyban változtatott. A mélypont egyértelműen a II.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

negyedév volt, amikor 13,5%-kal esett vissza a magyar gazdaság az egy évvel korábbi teljesítményéhez képest. Ez valamelyest kisebb volt az európai gazdaság zuhanásánál, de nem jelentősen. A Gazdaságvédelmi Akcióterv alapján hozott intézkedések következtében megállapítható, hogy ez a csökkenés mérséklődött. Az év III. negyedéve – ami a járvány két hulláma közötti időszaknak felelt meg – már jelentős javulást hozott, bár az egy évvel korábbi szintet még sem a magyar gazdaság, sem az Európai Unió gazdasági teljesítménye nem érte el. Az előrejelzések szerint év végével az idei évre vonatkozóan egy átlagos 6,4 %-os visszaesés prognosztizálható a gazdasági teljesítmény vonatkozásában, de a Pénzügyminisztérium számításai alapján ugyanakkor 2021-ben már 3,5 %-os növekedés prognosztizálható.

A következőkben a munkaerőpiac helyzetét mutatta be Helyettes államtitkár úr. A koronavírus járvány az áprilisi-májusi-júniusi hónapokban érintette leginkább a magyar gazdaságot: folyamatosan csökkent a foglalkoztatottak száma, illetve nőtt a munkanélküliség, de a gazdaság újraindításával, illetve a kormány gazdaságvédelmi intézkedéseinek bevezetésével ez júniusban meg tudott fordulni. Az októberi adatok alapján több mint 4.400.000-en dolgoztak Magyarországon, a munkanélküliségi ráta a júliusi 4,8 % mélypontról 4,3 %-ra mérséklődött.

A nyilvántartott álláskeresők száma júniusban volt a mélyponton, ekkor több mint 376.000 regisztrált álláskeresőt tartottak nyilván. A gazdaság beindításával ez a szám folyamatosan zsugorodik hétről hétre. Munkaerő-piaci fordulatot jelez, hogy a nyilvántartott álláskeresők száma 2020. június közepe óta folyamatosan csökken, miközben az elhelyezkedőké emelkedő tendenciát mutat. Az elmúlt öt hónapban 84 ezerrel csökkent az álláskeresők állománya.

Ezután a főbb foglalkozáspolitikai intézkedések következtek, elsősorban a munkahelyvédelmi bértámogatási program. A járvány magyarországi megjelenésekor a kormány gyors intézkedéseket hozott az emberéletek megóvása és a magyar gazdaság segítése érdekében. Ennek egyik eszköze a Gazdaságvédelmi Akcióterv volt, amelynek keretében mintegy 6000 milliárd forintot fordított a Kormány a gazdaság megvédésére. Az akcióterv részeként munkahely-megőrzési, képzési és munkahely-teremtési támogatások kerültek bevezetésre, amely intézkedések a munkaerő megtartását és új munkahelyek kialakítását szolgálták. Mindhárom pályázati konstrukció augusztus 31-én zárult le, a kérelmek feldolgozása befejeződött. A bértámogatások és a további akciótervi lépések (pl. hitellehetőségek, adó- és járulékkedvezmények, képzések stb.) eddig több mint 1,4 millió munkavállalón segítettek. A munkahelyvédelmi bértámogatási programba több mint 207 ezer munkavállaló esetében érkezett be kérelem. A kiesett munkaidőnek a 70%-át finanszírozta a magyar állam 3 hónapon keresztül, és ezért 1 hónapos továbbfoglalkoztatást várt el. A 2020. október 30-i adatok alapján több mint 198 ezer döntés született munkavállalók vonatkozásában, mely több mint 16 ezer telephelyet érintett, a megítélt támogatások összege pedig 32,76 milliárd forint volt.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

A 2020. április 16. és 2020. augusztus 31. napja között igényelhető *munkahelyvédelmi bértámogatási program* célja a járványhelyzet miatt nehézségekkel küzdő vállalkozások létszámleépítésének megelőzése volt, és a munkavállalók kieső jövedelmének kompenzálása a rövidített munkaidőben történő foglalkoztatás idejére a munkavállalónak nyújtott támogatáson keresztül. A támogatásban azok a Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkavállalók részesülhettek, akik a veszélyhelyzet kihirdetésének és a kérelem benyújtásának napja közötti időszak alatt foglalkoztatásban álltak a munkáltatónál. A támogatás időtartama 3 hónap, további egy hónap továbbfoglalkoztatási kötelezettséggel. A támogatás több mint 16 ezer telephelyet érintően mintegy 200 ezer munkavállaló munkahelyének megtartásához járult hozzá. Legjellemzőbb ágazatok a feldolgozóipar, kereskedelem és a vendéglátás voltak.

Emellett zajlott még a *kutatási, fejlesztési és innovációs (KFI) szektor magasan képzett munkavállalóinak* (például mérnökök, fejlesztőmérnökök, informatikusok) *bértámogatási programja*. E program célja az ebben a szektorban dolgozók munkahelyének védelme, a dolgozók munkabérének fenntartása, a KFI szektor dolgozóinak tartós foglalkoztatása, a járvány alatti elbocsátások elkerülése. A támogatás kiterjedt mindazon nem költségvetési szerv munkáltatókra, ahol kutatást, kísérleti fejlesztést végeznek, kutató-fejlesztő személyt foglalkoztatnak. A támogatás maximális havi összege mintegy 320 ezer forint, ha a munkavállaló bruttó munkabére 670 ezer forint, vagy azt meghaladó volt. Ez összesen 16,42 milliárd forintot jelentett. A támogatást több mint 1100 munkáltató több mint 20 ezer munkavállalója után vette igénybe. Legjellemzőbb ágazatok: IT-szektor, feldolgozóipar, szakmai, tudományos, műszaki tevékenység.

Amikor túllendültünk a válság mély szakaszán, a kormányzat legfontosabb célja az volt, hogy a megnövekedett munkanélküliséget csökkentse. Ezzel összefüggésben a 2020. május 18. és 2020. augusztus 31. napja között elérhető *munkahelyteremtő bértámogatási program* célja az volt, hogy az átmeneti gazdasági nehézség enyhülésével a támogatásra rászoruló munkaadók könnyebben visszaépíthessék, illetve növelhessék foglalkoztatottjaik létszámát a nyilvántartott álláskeresők köréből. A bérköltség-támogatás időtartama 6 hónap, ez a program pedig még fut. A program eredményeinek összefüggésében arról számolt be az előadó, hogy több mint 29 ezer munkáltató vonatkozásában érkezett be kérelem, és közel 40 ezer munkavállaló támogatására került sor, több mint 45 milliárd forint értékben. Legjellemzőbb ágazatok: kereskedelem, vendéglátás, feldolgozóipar.

Ezután a most futó programokról beszélt Helyettes államtitkár úr. 2020. október 15-én indult el a *Vállalkozások munkaerő támogatása* című konstrukció, amelynek keretében a munkáltatók vissza nem térítendő támogatást kaphatnak, ha az állami foglalkoztatási szervnél regisztrált 25 év alatti álláskeresőt vagy alacsony iskolai végzettségű álláskeresőt (legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők, akiknek nincsen befejezett középfokú iskolai végzettsége) foglalkoztatnak munkaviszony keretében. A támogatás folyósítási időtartama 5 hónap. A támogatás mértéke a foglalkoztatót terhelő bruttó bér és tényleges átutalásra kerülő

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

szociális hozzájárulási adó 50%-a, de legfeljebb havi 100 ezer Ft teljes, napi 8 órás munkaidő esetében (részmunkaidő esetében arányosítani szükséges). Közel 3000 jelentkező volt erre a programra, és több mint 2000 munkavállaló vonatkozásában támogatásra is sor került. Legjellemzőbb ágazatok a kereskedelem, feldolgozóipar és a vendéglátás voltak, összesen 1,5 milliárd forint összegben.

Helyettes államtitkár úr a továbbiakban kiemelte, hogy a kormány a járvány második szakaszában is aktívan segíti a nehéz helyzetbe került vállalkozásokat elsősorban azokban az ágazatokban, amelyek tevékenységét a járvány az átlagosnál súlyosabban érinti. A 2020. november 4. napján hatályba lépett újabb veszélyhelyzetet követően bevezetett, a szolgáltatási szektoron belül egyes ágazatokat - mint pl. a vendéglátás vagy a szórakoztató ipar - közvetlenül érintő korlátozó intézkedések negatív hatásainak csökkentése, a vállalkozások működőképességének, és a munkahelyek megőrzése érdekében 2020. november 11. napjától már igényelhető az ágazati bértámogatási program. A jelenlegi szabályok értelmében a november-december-január hónapokra vonatkozóan a jogszabály értelmében lehet benyújtani munkabér támogatására vonatkozó kérelmeket. Ebben az esetben az állam a meghatározott fő tevékenységet folytató vállalkozások vonatkozásában a munkabér 50 %-át, legfeljebb a jogszabályok által meghatározott maximum, azaz bruttó 241.500 forint értékben tudnak támogatást igényelni. A tegnapelőtt elfogadott jogszabályi változások értelmében 1 hónapos továbbfoglalkoztatási kötelezettséget ír elő a jogszabály, így aki jelentkezik erre a programra, február 28-ig előírt továbbfoglalkozással kell számolnia. A támogatás iránt folyamatos az érdeklődés, a vállalkozások már közel 30.000 munkavállalójuk után kérvényezték a támogatást.

Az oldalak hozzászólásai:

Az **Egyházi Oldal** megköszönte, hogy ebben a nehéz helyzetben mindent megpróbál megtenni a kormány annak érdekében, hogy a megváltozott helyzetet kezelni tudja, és azok kapják a legtöbb támogatást és segítséget, akik erre rászorulnak.

A **Művészeti Oldal** megköszönte az előadást, amihez tartalmilag annyi kiegészítést tettek, hogy a kormány az első hullám idejétől kezdve több támogatási csomagot biztosított a kulturális szférának is. Ez vonatkozott a kulturális-turisztikai szféra kapcsolódására, ugyanúgy, mint az előadóművészek és alkotóművészek támogatására, kapcsolódóan a kulturális intézményekben dolgozó, nem művész munkatársak bértámogatására is. A napokban egy újabb jelentős támogatási csomag került elfogadásra, ami részben érinti a nemzeti intézményeket, illetve a nemzeti intézményeken keresztüli forráselosztást, részben pedig az önkormányzatok számára is biztosítani tudja a kulturális intézményrendszer fenntartását. Mindemellett azt gondolják, hogy a közjó sosem csak anyagi értelmű. Ha szellemi, lelki értelemben nem bírunk javakkal, akkor az anyagi javakat sem tudjuk értékelni.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Most mindenki azon dolgozik, hogy online térben a nemzeti és egyetemes kulturális értékeket mindenki számára hozzáférhetővé lehessen tenni, aki el akarja érni.

A **Gazdaság Képviselői Oldal** szerint a munkahelyvédelmi bértámogatási és a kutatás-fejlesztésben dolgozók bértámogatási programja a Gazdaságvédelmi Akcióterv legsikeresebb elemei közé tartoztak ugyanúgy, mint a hiteltörlesztési moratórium gyors bevezetése a Magyar Nemzeti Bank részéről. Mindezekkel a koronavírus járvány első „támadását” - bár komoly áldozatokkal - de ki lehetett védeni. Azért lehet ezt mondani, mert bár a gazdaság jelentősen visszaesett, de nem omlott össze. A foglalkoztatás csökkent ugyan, de nem vált tömegessé és ellenőrizhetetlenné a munkanélküliség. Sok vállalkozás nem tudta átvészelni a csapást, de újak is születtek, és van esély a kilábalásra. A bértámogatási programok igénylési lehetőségei augusztus végével felfüggesztésre kerültek, a támogatások lejárnak, ezért fordultak a kormányhoz a programok megújításáért.

A második hullám sokkal nagyobb számú megbetegedést, halálesetet okozott az országnak. A vállalkozások az első hullámban elvesztették tartalékaik jelentős részét, ezért egy újabb megrázkódtatás végzetes lehet számukra, és még messze nem tudták ledolgozni az elszenvedett veszteségeket. Mindez óriási bizonytalanságot okoz minden ágazatban: vállalati fejlesztések elhalasztását, legrosszabb esetben pedig működésük felfüggesztését jelenti. A tartalékok megcsappanása és a megnövekedett kockázatok a kisebb és nagyobb vállalkozásokat egyaránt a beruházások visszafogására, a költségek erőltetett lefaragására, az alkalmazottak elbocsátására kényszeríti. Pedig a megoldás már belátható távolságban van: a munkahelyvédelmi bértámogatási programok ismételt elindítása pótolhatja az elvesztett tartalékokat a cégeknél és a gazdasági kockázatok jelentős csökkenését, a cégek így nagyobb eséllyel tartják fenn működésüket munkavállalók megtartásával. Ezek a programok nagyban hozzájárulhatnak a magyar gazdaság működőképességének fenntartásához és a gazdaság gyors fellendüléséhez. A célzott ágazati támogatások mellett továbbra is fontosnak tartják a vállalatok érintettség alapján megítélt támogatásait, amelyek szektorsemlegesen minden nehéz helyzetbe került cégnek segíthetnek fennmaradni és megtartani legalább a képzett és kulcsfontosságú munkavállalókat.

Értik azt, hogy az államháztartást is megviselte a járvány, ugyanakkor a kilábalás feltételeinek biztosításáért mindent el kell követni. Sajnos még mindig lehet találkozni azzal a véleménnyel, hogy a munkaadók mindig csak kérnek, újabb és újabb igényekkel fordulnak a döntéshozókhoz, de vajon mit adnak ők cserébe? Ismét hangsúlyozták, hogy az országban létrehozott 40 ezer milliárd forintos éves hozzáadott érték döntő részét a versenygazdaság adja, az államháztartás és a költségvetés által a társadalmi kiadásokra, a közös célokra, a jólétre, kultúrára, sportra elkölthető, felhasználható 10.000 milliárdok döntő mértékben a vállalkozói szféra és a munkavállalók munkájából, ezek adó- és járulék befizetéseiből tevődik össze.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Kérjük, hogy a javaslatok megfontolásakor soha ne tévesszék szem elől, hogy azok igényei fogalmazódnak meg, akik a magyar társadalom gazdálkodását finanszírozzák, és akik az elkölthető pénzt előteremtik.

A **Munkavállalói Oldal** oldalegységes álláspontja az, hogy a járványhelyzet tavaszi időszakától kezdve egy összetett konzultáció folyt a versenyszféra és a kormány között. Ezek a párbeszéderek eredményesek voltak azon programok kialakítása körében is, amelyekről Helyettes államtitkár úr bevezető előadásában szólt. Ahol hiányosságot észlelt az Oldal, az a javaslatok, kérések visszacsatolásában mutatkozott meg, ezért kérjük, hogy ezen változtassanak. Sok esetben sajnós a sajtóból, vagy a másnap megjelent Magyar Közlönyből szereztek tudomást arról, hogy ezek az érdemi kérések befogadásra kerültek. A rövidített munkaidőhöz kapcsolódó bértámogatásokkal kapcsolatban elmondták, hogy első körben úgy ítélték meg, hogy komoly adminisztrációs terhet rótt mind a munkáltatókra, mind a munkavállalókra, és ezért közösen tettek érdemi javaslatokat az adminisztrációs terhek csökkentésére, amely a kormányzat részéről megfogadásra is került. Átdolgozták ezt a programot, sok munkahely került megmentésre, és sok foglalkoztatottnak biztosított volt a túlélés esélye a tavaszi időszakban. Más bértámogatási programok keretei között a továbbiakban is szükséges a központi költségvetési források bevonása, gondolnak itt arra a szektorális támogatási programra, amely a turizmus, vendéglátás, az üdülés és üdültetés szolgáltatása, és az utazásszervezés vonatkozásában január 31-ig tart. Ennek a meghosszabbítását ebben a körben is javasolják. Magyarország élen jár a 25 év alatti foglalkoztatottak számát tekintve Európában, ezt a pozíciókat a jövőben is sikerrel tudjuk megőrizni, amennyiben fenntartják ennek a körnek a kiemelt bértámogatását. Ugyanez vonatkozik az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők kiemelt támogatotti körére is. Az Oldal fontosnak érzi, hogy a pandémiás időszakban az otthoni munkavégzés támogatása során a távmunka szabályai kerüljenek módosításra, kiegészítésre. Javasolják az NGTT minden oldalának, hogy támogassák ennek a jogszabály-módosításnak a továbbiakban történő fenntartását és esetlegesen szakmai szempontok alapján történő átdolgozását. A bértámogatások keretei között mindenképpen javasolják, hogy az általános bértámogatási programok lezárását követően a meglévő programok szükség esetén további szektorális, ágazati programokkal kerüljenek kiegészítésre, és amennyiben szükséges, a meglévő programok további hónapokkal történő meghosszabbításáról hozzon a kormányzat döntést. Nem tartják elégánsnak azt, hogy a közalkalmazotti jogviszonyok körében a tudomány, a kultúra, és az egészségügyi jogviszonyok átalakítása éppen ebben a pandémiás időszakban történt meg. Mindenképpen célszerű lett volna ezeket a jogviszonyokat egy hosszabb, érdemi párbeszédet követően, a pandémiás időszak lezárása után átalakítani. Fontos, hogy minden Oldal támogassa azokat a törekvéseket, amelyeket Helyettes államtitkár úr a bértámogatások körében említett.

A **Tudomány Oldal** arra mutatott rá, hogy a pandémia második hulláma Magyarországot és a szomszédos országokat sokkal súlyosabban érintette, mint tette ezt az első hullám során. Utalt

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

az Oldal arra is, hogy a pandémia okozta gazdasági nehézség nagyon különböző mértékben érintette az egyes szektorokat (idegenforgalom, vendéglátás, előadó-művészet stb). Ennek hatása lesz arra is, hogy egyes ágazatok miként tudnak, képes egyfelől foglalkoztatást folytatni, illetve milyen béremelési képességük lesz a következő időszakban.

A **Civil Oldal** véleménye szerint örvendetes és nagyon pozitív jel a harmadik negyedévbeli „visszapattanása” a gazdaságnak. A pandémiás helyzet a munkaerőpiacon jelentős átrendeződéseket eredményez és az ehhez kapcsolódó kormányzati bértámogatások hasznosak - bár a hatékonyságot hosszú távon lehet majd csak lemérni. Az biztos, hogy bizonyos területek nagy hátrányban vannak. Az Oldal kiemelte, hogy a rendezvények elmaradása új helyzetet teremtett, és – ők, mint civil intézmények vezetői – az érintetteket, akik ezen a területen dolgoztak, más funkcióban próbálják alkalmazni.

Dr. Horváth Tamás helyettes államtitkár úr megköszönte azokat a hozzászólásokat, amelyek alátámasztják, hogy a kormány munkája és a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében hozott intézkedések eljutnak a célközönséghez, és segítséget nyújt mind a vállalkozások, mind a munkavállalók számára. Jelenleg is veszélyhelyzeti intézkedések között kell dolgozni, de a kormány a lehetőségeihez mérten folyamatosan konzultál a partnerekkel. Több fórum is létezik, a VKF most is heti rendszerességgel ülésezik. Külön felsővezetői fórum került kialakításra a gazdasági szereplőkkel, ahol a gazdasági cselekvéstervvvel kapcsolatos észrevételeket, véleményeket lehet meghallgatni a társadalmi partnerektől. Ezek mind-mind nagyon fontos fórumok, ide értve az NGTT-t is. Kiemelte, mennyire fontos, hogy a kormány folyamatosan kapjon visszajelzést arról, hogy hol és milyen mértékű segítséget szükséges nyújtani. A kormány a segítségnyújtás kapcsán a lehető leghatékonyabban – figyelembe véve természetesen a költségvetési keretet – próbálja meg végrehajtani azokat az intézkedéseket, amelyek segítik a munkanélküliség növekedését megfékezni. Amennyiben szükséges, a kormány további programokat, intézkedéseket fog annak érdekében fogantatosítani, hogy támogassa a gazdaság működését és minél gyorsabban növekedő pályára állítsa az országot.

A **Munkavállalói Oldal** hozzátette, hogy a gazdaságvédelmi intézkedések mellett a vírusjárvány leküzdésével összefüggésben lévő egészségvédelmi intézkedéseken is további szigorításokat javasolnak, ahol a központi költségvetésből jelenleg önkéntes alapon történik a tesztelés a közigazgatási, oktatás-nevelési, szociális ellátási területen. Mindenképpen javasolják a tesztelés kötelezővé tételét, valamint egy szigorúbb kontrollrendszer kiépítését más munkavállalók és a környezet megvédése érdekében. Kérik a munkáltatók és a munkavállalók helyzetének könnyítése érdekében is, hogy a foglalkozási megbetegedések eljárásrendjére vonatkozó szabályokat – ott, ahol vélelmezni lehet, hogy a foglalkozással összefüggésben történt a COVID megbetegedés – egyszerűsítse a kormányzat. Tegye lehetővé, hogy egy adminisztrációs terhekkel lényegesen könnyített rendszerben tudják a 100%-os táppénzt igénybe venni az érintett munkavállalók.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Elnök úr hozzátette, hogy mindannyiunk közös felelőssége a béke és a társadalmi párbeszéd fenntartása, valamint, hogy egymás terheinek hordozása mindannyiunk kötelessége.

6. Konzultáció a 2021. évi minimálbérrel és garantált bérminimumról (2020. december 11.)

Dr. Horváth Tamás helyettes államtitkár úr bevezetőjében emlékeztetett, hogy a minimálbérrel kapcsolatos rendelkezéseket a 2012. évi I. törvény a Munka törvénykönyvének 153. §-a határozza meg, miszerint felhatalmazást kap a Kormány, hogy a kötelező legkisebb munkabér és a garantált bérminimum összegét és hatályát a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsban folytatott konzultációt követően saját rendeletben állapítsa meg. Így az NGTT konzultációt, illetve a VKF-es egyeztetéseket követően kerül megállapításra a minimálbér és garantált bérminimum összege, ahogy az elmúlt évek során is történt.

Az elmúlt években a minimálbérről vonatkozó bérmegállapodások következtében meg lehet állapítani, hogy 2010-től számítva a bruttó minimálbér összege 119%-kal növekedett, mintegy 73.500 forintról 161.000 forintra emelkedett - ez nettóban egy 78%-os emelkedést prognosztizál. A garantált bérminimum vonatkozásában egy 135%-os emelkedésről beszélünk, és míg a garantált bérminimum 2010-ben 89.500 forint volt, 2020-ban 210.600 forintra emelkedett. A minimálbér bruttó összege tehát több mint duplájára, a garantált bérminimum bruttó összege pedig 135%-kal, nettó összege 100%-kal emelkedett.

Ezután pár szót szolt a bruttó keresetek növekedésének mértékéről a versenyszférában. A versenyszférában évek óta tapasztalható keresetnövekedés 2015-ig nagyjából hasonló volt. 2016-ban már érzékelhetővé vált a növekedés gyorsulása, 2017-ben és 2018-ban pedig – a többéves bérmegállapodás és a fokozódó munkaerőhiány hatásaként – a növekedés sokkal jelentősebben növekedett. De 2020 I-III. negyedében a versenyszférában egy átlagos 9,5%-os átlagkereset növekedés volt tapasztalható. A jelenlegi statisztikai adatok alapján arról számolt be Helyettes államtitkár úr, hogy a havi bruttó átlagkereset összege elérte a 409.100 forintot ezen időszakban.

A közszférában a keresetek alakulását a minimálbér/garantált bérminimum emelése mellett igen jelentős mértékben a különböző ágazatokban zajló béremelési programok határozták meg. A közfoglalkoztatottak nélküli közszférában a bruttó és a nettó átlagkeresetek 2020 I-III. negyedében 10,6%-kal növekedtek, a bruttó átlagkereset összege elérte a 401.500 forintot. A közszférában tapasztalható ideig kedvező átlagkereset-növekedéshez az is hozzájárult, hogy a humán-egészségügyi ellátásban a júniusi átlagkereset több mint a duplájára (142,5%-kal) nőtt, ami hatással volt az egész szféra átlagkeresetére. Ez a növekedés, ami 160 ezer fő egészségügyi dolgozót érintett, egy egyszeri, 500 ezer forintos

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

bérkiegészítésnek volt tulajdonítható, amit a járvány idején tanúsított áldozatvállalásuk, embert próbáló helyzetekben való helytállásuk következtében kaptak.

A minimálbérrel kapcsolatosan érintettek létszáma évről évre csökken, ugyanakkor a garantált bérminimummal érintettek létszáma ingadozik. A bérminimummal kapcsolatosan érintettek létszámának tendenciája ennek megfelelően csökkenő: míg 2017-ben a minimálbérben részesülők száma 380.000 fő volt, addig 2020-ban 248.000 főre csökkent. Amíg 2017-ben 1.244.000 fő élt minimálbéren és garantált bérminimumon, addig 2020-ban ez a szám 1.042.000 fő volt.

Az előadó ezután a december 9-i VKF ülésen elhangzottokról adott számot. A december 9-i ülés alapján összefoglalható, hogy a **munkavállalói** érdekképviseltek álláspontja szerint fontos folytatni azt a folyamatot, ami 2016-an elindult a bérfelzárkóztatással kapcsolatosan, vagyis elérni a 200.000 forint feletti minimálbért néhány éven belül. Fontos még, hogy a környező országok keresetnövekedése kerüljön előtérbe, különösen figyelemmel a V4 országok bérnövekedésekre (ahol már döntés született, ott több mint 7%-os emelésről döntöttek). Emellett valamint a munkabérek reálértékének növelését szeretnék elérni, akár a munkavállalói járulékok, adók csökkentése révén is. Tehát az egységes javaslatuk 2021-re: **7,5%-os minimálbér és garantált bérminimum emelése.**

Ezzel szemben a **munkaadói** érdekképviseltek álláspontja szerint: a korábbi években tapasztalt bérminimum emelésekre nem kerülhet sor és maximum egy éves megállapodás megkötésének van realitása, különös figyelemmel a vírus okozta gazdasági helyzetre. A legkisebb bérek beleesnek a környező országok átlagába, emiatt ezt nem javasolt viszonyítási alapnak tekinteni az emelés mértéke tekintetében. Álláspontjuk szerint átlagos bérajánlás a jelenlegi helyzetben nem indokolt, mivel a vállalatok helyzete nagyon eltérő. Egységes álláspontjuk szerint a jelenlegi bizonytalan helyzetben inflációkövető, azaz **3%-os minimálbér és garantált bérminimum emelését javasolják 2021-re.** Az emeléshez feltételük, hogy január 1-jétől csökkenjenek a munkáltatói adóterhek. Helyettes államtitkár úr megköszönte a figyelmet.

Az oldalak hozzászólásai:

Az **Egyházi Oldal** véleménye, hogy amennyiben létrejön az egyezség, azt az Egyház elfogadja.

A **Művészeti Oldal** meglátása szerint – ismerve a gazdaságban zajló reálfolyamatokat, amelyek kedvezőtlenül hatnak a háztartások pénzügyi állapotára – fontos, hogy azt a több mint 1 millió főnyi munkavállalói kört, amely a legkisebb jövedelmi kategóriába tartozik, az inflációt követő, vagy meg is haladó bér- és jövedelemtámogatásban, rekonstrukcióban részesítsük. Hiszen, akinek a legkevesebb van, annál a legnagyobb emelés is sokszor

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

kevesebb, mint a nagyobbaknál. Kéri a kormányt, hogy a lehetőségeikhez képest, tegye meg a legnagyobb lépést annak irányába, amelyet megfogalmaztak a Munkavállalói Oldal részről.

A **Gazdaság Képviselői Oldal** részéről szerencsétlen dolognak érzik, hogy az NGTT minden évben elszenvedi azt, hogy olyan témáról tárgyal a jövő évi kötelező bérek témájában, amelyről még sajnos nem született megállapodás a VKF keretei között - ennek következtében biztos dolgokról nem lehet számot adni. Zajlanak a tárgyalások, de mind a három oldal nagyon nehéz helyzetben van. A jelenlegi helyzet súlyát mutatja az, hogy legutóbb a 2016-ban megkötött 6 éves bérmegállapodás alkalmával volt arra példa, hogy a bértárgyalásokon a kormány miniszteri szinten képviseltette magát. Idén viszont Palkovics miniszter úr is bekapcsolódott az első tárgyalásokba, egyúttal azt is jelezve, hogy a jövő évre vonatkozó bérmegállapodás létrejöttéhez a kormány is aktívan hozzá kíván járulni, és az Oldal várja is, hogy konkrét nyilatkozatot tegyen.

Kiindulópontnak a 2018-as megállapodást kell tekinteni, amikor a felfelé ívelő gazdálkodási körülmények között azt is be lehetett vállalni, hogy 2 évre előre kötöttünk megállapodást: 2019-re és 2020-ra is 8-8%-os mértékű növekedést mind a minimálbér, mind a garantált bérminimum tekintetében. Aztán 2020-ban az egész világ életét megnehezítette a pandémia, így Magyarországon nem csak a gazdaságot és az egészségügyet érintette negatívan, hanem minden egyes munkavállalónak is megnehezítette az életét. Azt kell sajnos megállapítani, hogy a 2020-ra bevállalt 8-8%-os béremelésnek a gazdasági háttere, alapja 2020-ban nem tudott kitermelődni, mert a gazdaság jelentős része összeomlott. A jövő évre vonatkozóan egy ennyire bizonytalan helyzetben senki nem tudja megmondani, mikor érkezik el az a pillanat, amikor megérkezik a vakcina, megtörténnek az oltások, amitől aztán valami változás következne be.

A munkáltatói érdekképviselő is a bérmegállapodást szorgalmazza, ám az álláspontok viszonylag messze vannak egymástól. Az egyezséghez a kormány jelentős mértékben tudna hozzájárulni. A kormány jövő évi inflációs terve 3%-os mértékű, a képviselő pedig jelezte, hogy ezt a mértéket el tudják fogadni.

A kormány az idei évben, eltekintve a 6 éves bérmegállapodásban megfogalmazottaktól, a 2%-os szociális hozzájárulási adó csökkentését bevezette, jóval előbb, mint ahogy július 1-jén bekövetkezett volna, tehát jelezte a gazdaság szereplőinek, hogy a kormány ebből szeretne részt vállalni. Az Oldal azt szeretné, ha a kormány ezt a gondolkodásmódot továbbfolytatva ennek a bértárgyalási sorozatnak a menetében is ugyanúgy tenne egy nyilatkozatot (nem megvárva a következő évet). Ahhoz, hogy megszülessen a megállapodás, azt kéri a kormánytól, hogy már 2021. január 1-jétől következzen be a jövő évre betervezett szociális hozzájárulási adó 2% pontos csökkentése, ugyanis ez nagyban befolyásolná a Munkáltatói Oldal álláspontját és megállapodási készségét. A megértést és a türelmet tartják a legfontosabbnak, illetve azt, hogy mind a három Oldal értse meg a másik kettő helyzetét.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

A **Civil Oldal** a bérminimum vonatkozásában kifejtette, hogy a korábbi megállapodás eredményeként már meg van határozva előre, hogy ez a jövő évben hogyan fog alakulni. Ezeket a megállapodásokat a Civil Oldal továbbiakban is támogatja.

A **Munkavállalói Oldal** hasonlóan a másik két Oldalhoz, érdekelt a megállapodás létrejöttében. Úgy ítélik meg, hogy a stabilitást hosszabb távon az szolgálja, ha ebben az évben is létrejön a felek között a megállapodás, és töretlenül lehet folytatni a 2016-ban megkezdett utat. Azt tapasztalják, hogy a gazdasági nehézségek ellenére 2019-ben és 2020-ban is az átlagkereset-növekedés meghaladta a minimálbér és a garantált bérminimum növekedési mértékét. Abban érdekeltek, hogy a leszakadó rétegek felzárkóztatása és a béreknek a V4 országaihoz történő felzárkózása folytatódjon. Szeretnék, ha hosszú távon egy olyan paraméterezési rendszer is kidolgozásra kerülne, ami biztosíthatja, hogy egy változó, mégis állandó paraméter értékek mellett lehessen tárgyalni a következő években. Ez megalapozhatja a további sikeres megállapodásokat.

A továbbiakban a Munkavállalói Oldal szakmai megközelítésben fejtette ki, hogy azok a számok, amiket igényként megfogalmaztak, nem légből kapottak. Mindig abból indultak ki, hogy a minimálbérnek van egy közgazdasági dimenziója, meghatározási iránya és van egy jóléti, szociális dimenziója. Itt van egy kompenzációs változó, amit egy bizonyos „vásárlói kosár” alapján számolnak ki, és ez a kompenzációs változó határozza meg az éves minimálbér tulajdonképpeni mértékét abban a megközelítésben, hogy az inflációt mindenféleképpen pótlendő, kompenzálendő kell megállapítani a munkavállalók minimálbérét. Fő cél, hogy a 2020-ban elért életszínvonalukból ne kelljen veszteségeket elszenvedniük a következő évben. Ennek alapját nyilvánvalóan az infláció képezi. Vita tárgyát jelenti, de nagyjából behatárolható mérték a 3%. A szakszervezetek azért nem tudják a 3%-ot elfogadni, mert annak a körnek a „vásárlói kosara”, akik a minimálbéren élnek, ennél a 3%-os szintnél sajnálatosan magasabb. Nem csupán közgazdasági és fizikai lét megtartását biztosító jövedelememelésről van szó, hanem egy társadalmi-szociális kitekintésről. A Művészeti Oldal által elmondottakra reflektálva emlékeztettek, hogy nem csupán kenyéren és vízen él az ember, hiszen más termékek is vannak ebben a bizonyos „fogyasztói kosárban”. Ezt várják el a minimálbértől a különböző modern ipari társadalmak, ahogyan Magyarország és azon belül a munkavállalók is.

Másik megközelítés szerint a jövedelmek tekintetében szükséges annak a környezetnek a megvizsgálása, amiben Magyarország él, tevékenykedik. A V4-ek csoportja nem csak politikai, hanem gazdasági együttműködés is, a térségünket azonos szempontok szerint tekintik a befektetők. A versenyképességet, a piaci helytállást az is meghatározza, hogy az egyes országok hogyan határozzák meg saját jövedelmeiket, béreiket. Ha abból indulunk ki, hogy egy alacsony bér ebben a csoportban lehet egy versenyképességi tényező, a befektető oda fog irányulni, ahol a tőke megtérülése várhatóan a legnagyobb, ugyanakkor alacsony a

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

munkabér. Az év attól volt hangos, hogy nincs megfelelő számú munkaerő Magyarországon. Ha a pandémián túl leszünk, visszatérünk majd oda, hogy ismét nem lesz munkaerő. A hozzánk legközelebb eső társországban, Szlovákiában ennél magasabbak a bérek. Vitatható ténymegállapításról beszélhetünk, hiszen ha a vásárlóerő-paritás szempontjából összehasonlítjuk ezeket a béreket, akkor Magyarországnak nincs miért szégyenkeznie. Ugyanis a szakszervezetek azt számolják, hogy ebből a megkapott minimálbérből, ami vásárlóerő-paritáson bruttó értéket tekintve azonos mértékűnek tekinthető, mennyi az, amit valóban el lehet költeni. A minimálberek nettóját a vásárlóerő-paritás szempontjából összehasonlítva sajnos közel 30%-os lemaradásban van Magyarország, és ezt kompenzálni kell. Az Oldal szerint a minimálbér kifizetésének forrása nem lehet más, mint a gazdaság által megtermelt jövedelem. Ha visszatekintünk, hogy a béreknek a hozzáadott értéken belüli aránya hogyan alakul, látható, hogy a bér aránya a megtermelt hozzáadott értéken belül fokozatosan csökkent, 5-6-7-8%-okat, tehát folyamatosan növekedett a profittermelő képessége a magyar gazdaságnak. Ebből fakadóan feltételezik, hogy a magyar gazdaság különböző szereplői rendelkeznek olyan tartalékkal, hogy ezt az összeget ki tudják fizetni. Az elmúlt évek során folytatott vitákban Pénzügyminiszter úr jelentette ki, hogy senkitől nem várható el olyan tevékenység folytatása gazdálkodás keretei között, ami számára nem fenntartható, veszteséget termel. Ez a folyamat hozzájárulhat a versenyképesség, a gazdasági hatékonyság növekedéséhez, mivel olyan helyeken nem kötünk le munkaerőt alacsony bérekért, amelyeknél van hatékonyabban tevékenykedő munkahely. A környező országokat vizsgálva megállapítható, hogy a minimálbérük ilyen mértékű emelése miatt juthattak el erre a szintre.

Szeretnék, ha a 7,5%-os összeg elfogadható lenne. Amennyiben azonban elfogadhatatlan, akkor azt a mértéket szeretnék tartani, ami kompenzálja a „fogyasztói kosarát” a minimálbéren élőknek. A V4-vel összehasonlított alacsonyabb nettó bérünk a vásárlóerő paritáson annak a következménye, hogy Európában az egyik legmagasabb, és a V4-ek között is a legmagasabb járulékkerhet a magyar munkabérek kénytelenek elviselni. Remélik, hogy a megállapodás létre tud jönni.

A **Tudomány Oldal** örvendetesnek tartja, hogy mindkét fél egyaránt megállapodásra kíván jutni, és hogy mind a két Oldal egyetért abban, hogy – jelen körülmények között – a hosszú távú megállapodás során alapul vett feltételektől a járványhelyzet miatt el kell térni. Megkérdezték, hogy a béreket terhelő adók és járulékok tekintetében milyen elgondolásai rajzolódnak ki a kormánynak. Az idei esztendő 6%-os GDP csökkenését jövőre egy szerényebb mértékű, 3,7-4%-os bővülés fogja követni, vagyis legkorábban 2022-ben éri el a magyar gazdaság a 2019 évi GDP szintet, ez pedig nehezíti a feltételeket. A jövőre várt intézkedések javarésze is feltételezhetően a II. félévben realizálódhat, mivel az I. félévben még az áthúzódó negatív hatások érzékelhetőek. Felhívták a figyelmet arra is, hogy a moratórium részleges kivezetése is újabb terheket fog róni az I. félévben még nem igazán felívelő gazdasági teljesítménynek. A jövő esztendő markánsan különbözik majd az I. és II.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

félév tekintetében a teherviselő képesség szempontjából is - ezt mindenképp érdemes figyelembe venni. Az Oldal is arra is rámutatott, hogy az egyes ágazatok teherbíró képessége is eltérő, általános megállapodás véghezvitele ágazatonként más és más terhet fog jelenteni. Végezetül üdvözölték az EU tegnapi megállapodását, ami segíteni fogja a gazdaság gyorsabb talpra állását, ugyanakkor itt rámutattak, hogy annak hatásai csak később fognak mutatkozni. Azok a pénzek, amelyek rendelkezésre állnak, nem jelentenek rögtön és azonnal olyan többletjövedelmet a munkáltatók számára, amelyből magasabb terheket tudnak viselni. Az ütemezésen és a mértékek megemelésének időzítését a további tárgyalások során a felek gondolkozzanak el!

Dr. Horváth Attila helyettes államtitkár úr elsődlegesen azt fejtette ki, hogy a kormányzat részéről is az a legfontosabb, hogy a megállapodás létrejöhessen. A kormányzat elkötelezett az iránt, hogy az adók minél gyorsabban és hatékonyabban csökkentésre kerüljenek. A 2021. évi adóváltozásokkal összefüggésben elmondta, hogy ismert a kisvállalati adó (KIVA) mértékének 12%-ról 11%-ra csökkenése, az új lakások építési áfájának mértéke pedig 22%-ról 5%-ra csökkent. Ezek is azt mutatják, hogy a kormány célja, hogy minél kisebb legyen az adóteher az országban, annak érdekében, hogy minél versenyképesebben tudjunk reagálni a piac változásaira, összefüggésben a környező országokkal. A járványhelyzet után a kormány folyamatosan tárgyalja, hogy mi az optimális mód az adó- és járulékterhek csökkentésre vonatkozóan, és természetesen azokat a javaslatokat, amelyek a VKF-en is elhangzottak az illetékes tárca felé továbbítják. Bízunk benne, hogy megszületik a megállapodás.

Az **Egyházi Oldal** a szegények mellett állt ki, hogy a legnehezebb helyzetben lévők kaphassák a legtöbbet.

A **Művészeti Oldal** előző hozzászólásának kiegészítéseként hangsúlyozta, hogy a három tárgyalófél számára a Gazdaság Képviselői Oldal mutatott egy olyan tartalmi lehetőséget, amely nemzetgazdasági szinten könnyítheti meg a vélemények egymáshoz közelítését.

A **Gazdaság Képviselői Oldal** a Tudomány Oldal hozzászólására reagálva elmondta, hogy örömmel hallották, hogy más Oldal is ugyanazon a véleményen van. A fokozatosságban való gondolkodásra hívták fel a figyelmet, és az ágazatok teherbírására. Nem értik a Munkavállalói Oldal arra irányuló felvetését, hogy a gazdaságban benne van a tartalék, és nagyobb mértékű emelést is végre lehet hajtani. Az Oldal nem látja ezt a bizonyos tartalékot, sokkal inkább azt látják, hogy sikerült a gazdaságnak felélnie a múlt évi, idei évre vonatkozó megállapodás tárgyát képező emelkedést. Hozzá tették, hogy a COOP 1100 olyan kisboltot üzemeltet, ami 2000 alatti lélekszámú településen működik, és egyik sem tud nyereséget termelni, ám nem zárják be, mert a lakosság ellátatlan maradna. Nem csak nyereségben gondolkodik ez az Oldal, hanem más fontos szempontokat is figyelembe vesznek a tárgyalások során.

A gazdaságnak van olyan része, ami igazán versenyképes és termelékenységben már-már európai színvonalat üt meg, de nem őket érinti a minimálbér kérdése. A versenyképességben

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

is vannak olyan vállalkozások, amelyek kevésbé versenyképesek, és munkavállalói csoportok is vannak olyanok, amelyek nem tudták felvenni a 21. század tudásalapú gazdaságának az összes tudását. Nekik fejlődési időt kell adni. Megköszönték az Egyházi Oldalnak, a Művészeti Oldalnak és a Tudomány Oldalnak a rendkívül felelős hozzászólásaikat.

A **Munkavállalói Oldal** kiegészítésként megköszönte a konstruktivitást, amit az Oldalak tanúsítottak. Felhívták egy fontos tényezőre a figyelmet: miszerint a mai számok ismeretében a foglalkoztatottak $\frac{1}{4}$ -ét érinti a minimálbér és garantált bérminimum. A minimálbér és garantált bérminimum ideális módosításáról való megállapodás ösztársadalmi, szociális kérdés is. Elmondták, hogy voltak kedvezőbb helyzetben is, és utaltak az Uniók direktíva tervezetre az egyes tagállamok vonatkozásában. 2017-ben, amikor a dinamikus felzárkóztatási program elindult, az átlagkeresetekhez viszonyítva 43%-os mértéket értünk el, ez sajnos 2019-re leszálló ágba került: jelenleg 40%-on vagy az alatt vagyunk, ha 2021-re nem tudunk megfelelő mértékű bérben megállapodni. Azért is fontos ez a kérdés, mert a környező országok elszívó bérhatása az előző években jelentős mértékben érvényesült, és a pandémiás időszak lezárását követően hasonló helyzettel kell szembesülni a munkáltatók és a magyar társadalom kárára. Ösztársadalmi kérdésként, célként kell tekinteni arra, hogy a munkavállalók és a legszegényebb réteg számára megfelelő bért tudjunk biztosítani. A V4-ek azért járnak előttünk, mert azokat a tételeket illetően, amelyeket a szegénységi fogyasztói kosár tekintetében alapként kell tekinteni (akár a lakhatási támogatások vonatkozásában, a közlekedési költségek csökkentésében és az alapvető élelmiszerek árának meghatározásában), komolyan előreléptek. Ezért jelezték, hogy fogyasztási kérdés is, és komoly társadalmi megélhetési problémaként kell tekinteni erre a kérdésre.

Rigó Csaba Balázs, a Gazdasági Versenyhivatal elnöke az adó- és járulékok csökkentéséhez szólt hozzá. Mivel válság van, ezért javasolt egy kifejezetten a válságra vonatkozó megoldást. Megfontolásra mondta el a javaslatát, amely segítheti a mikro- és kisvállalkozásokat új plusz munkahelyek teremtésében:

1.) Javasolta a kizárólag munkáltatót terhelő szociális hozzájárulási adó és szakképzési hozzájárulás összegéből érvényesíthető kedvezmény igénybevételére vonatkozó, jelenleg 6 havi munkanélküliségi feltétel 3 hónapra történő csökkentését 2021-ben. A javaslatnak köszönhetően a koronavírus miatt legsérülékenyebb, a válság során elbocsátott munkavállalói csoportok esetén lehet célzottan kedvezményt nyújtani, mely hathatós segítséget jelentene a válságból kilábaló vállalkozások újraindításához. Az átmeneti engedmény további feltételei megegyeznének a jelenleg érvényben lévő kedvezménnyel, azonban a kedvezmény továbbra sem támogatná azokat, akik egyszerűen munkahelyet váltottak.

2.) Javasolta továbbá a kizárólag munkáltatót terhelő szociális hozzájárulási adó és szakképzési hozzájárulás összegéből érvényesíthető kedvezmény igénybevételére vonatkozó, jelenleg minimálbéres (2020-ban 161 ezer Ft) feltétel felemelését a garantált bérminimum (2020-ban 210,6 ezer Ft) összegéig, ideiglenes jelleggel 2021-ben. A javaslat az újonnan belépő, alacsony végzettségű, elsősorban alacsonyabb keresetű minimálbér felett vagy

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

garantált bérminimumon foglalkoztatottakat érintené leginkább és hathatós segítséget jelentene a válságból kilábaló vállalkozások újraindításához, ugyanis a fenti vállalkozások esetén lényegesen mérsékelné a munkáltatói terheket. Az átmeneti engedmény további feltételei megegyeznének a jelenleg érvényben lévő kedvezménnyel.

3.) További bővítési lehetőségként felmerülhet, hogy a szakképzettséget nem igénylő és mezőgazdasági munkakörben foglalkoztatott munkavállalók után is érvényesíthető szociális hozzájárulási adókedvezmény határa is felemelésre kerüljön a garantált bérminimumig. Figyelembe kell venni azonban azt, hogy a garantált bérminimumnak a szakképzettséget igénylő munkakörök esetén van szerepe, így e csoportok esetében ez már a kötelezően megfizetendő béren felüli jövedelmekre is támogatást jelentene.

A **Tudomány Oldal** utolsóként hozzászólva a járulékok csökkenésével kapcsolatban rámutatott arra, hogy ez a többletbér vásárlásra fog rögtön fordítódni, így a 27%-a áfa (élelmiszernél kevesebb) bevételként, többletként megjelenik a költségvetésben.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

IV. Az NGTT tagjainak részvétele más bizottságok, testületek munkájában

Bár az NGTT plenáris üléseken végzi a munkáját, szakértői, delegáltjai 2020-ban is számos bizottság és testület munkájában vettek részt, ezáltal biztosítva az egyes oldalak véleményének és érdekeinek képviselését a legkülönbözőbb szakmai, szakmapolitikai fórumokon.

Az NGTT az alábbi bizottságokban, testületekben volt jelen delegált képviselők által 2020-ban:

- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Monitoring Bizottság
- Európai Szociális Alap Bizottság
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Monitoring Bizottság
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Monitoring Bizottság
- Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program Monitoring Bizottság
- Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottság
- Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottságok
- Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Tanácsadó Bizottság
- Munkavállalók Szabad Mozgásával Foglalkozó Tanácsadó Bizottság
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács
- Nyugdíjbiztosítási Ellenőrző Testület
- Országos Köznevelési Tanács
- Országos Statisztikai Tanács
- Roma Koordinációs Tanács
- Szakképzési Tanácsadó Bizottság
- Szociális Biztonsági Rendszerek Koordinációjával Foglalkozó Tanácsadó Bizottság
- Terület- és Településfejlesztés Operatív Program Monitoring Bizottság
- Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program Monitoring Bizottság

V. Az NGTT és a nyilvánosság

Az NGTT honlapja (www.ngtt.hu) 2012. november óta biztosítja a széleskörű nyilvánosságot és megjelenési lehetőséget a Tanács számára magyar és angol nyelvű tartalmakkal egyaránt.

Az NGTT honlap 2020. elején megújult. Struktúrája szerkezeti átalakuláson esett át, új arculati elemeket kapott, megváltozott a színvilága, a felépítése és a dokumentumok tematikája is rendezettebb, mely által átláthatóbb lett a honlap.

A főoldalon az NGTT-vel kapcsolatos legfrissebb információk találhatóak meg. A kapcsolatfelvétel elősegítése érdekében a honlapon feltüntetésre kerültek az NGTT Titkárságának elérhetőségei is. A közvetlen kommunikációt a Tanács Titkársága számára létrehozott ngtt@me.gov.hu e-mail cím biztosítja. A honlap ezen felül tájékoztatást nyújt az

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

NGTT tagjairól, tisztségviselőiről, a Tanács munkájáról, valamint elérhetőek az NGTT-vel kapcsolatos főbb dokumentumok (pl.: működésre vonatkozó szabályok, tájékoztatók, állásfoglalások), melyek nemcsak átláthatóvá teszik a szervezet működését, hanem egyúttal megkönnyítik a társadalmi párbeszédet is.

Tekintettel arra, hogy az NGTT Szervezeti és Működési Szabályzata szerint a Tanács plenáris ülései sajtó-nyilvánosak, a különböző sajtóorgánumok újságírói és tudósítói részt vehetnek a tárgyalásokon és tudósíthatnak a Tanács tevékenységéről.

Az NGTT 2020-ban két közleményt adott ki:

„Közös felelősségünk: a magyar nemzet jövője”

Az NGTT 2020. október 6-án „A nemzeti összetartozás – A magyarság megmaradása a globális térben” címmel megtartott plenáris ülésén elfogadott nyilatkozata

Preambulum

Mi, mint a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsban (továbbiakban Tanács) képviselettel rendelkező szervezetek, intézmények és egyházak képviselői, kinyilvánítjuk, hogy felelősséget érzünk a magyar nemzet jövőjének alakításáért. A Tanácsot alkotó tagszervezetek hivatalos képviselőjeként megerősítjük, hogy ebben a testületben végzett tevékenységünkkel is a nemzeti ügyekben való konszenzusra törekszünk. Annak ellenére, hogy eltérő szakterületeket, hagyományokat, sőt sok szempontból eltérő értékrendet képviselünk, különbségeinknél mégis sokkal fontosabb számunkra népünkért vállalt felelősségünk, mert közös kincsünk és történelmi örökségünk a határokon átívelő egységes magyar nemzet!

Az idei évben emlékeztünk meg a 100 évvel ezelőtt Trianonban aláírt békediktátumról és annak szomorú következményeiről, amelyek tragikusan befolyásolták a XX. századi magyarság életét. A múltat megváltoztatni nem tudjuk, de hitet teszünk amellett, hogy felelősek vagyunk a határainkon kívülre került nemzettársaink szülőföldjükön való boldogulásáért. Emellett tudatában vagyunk annak is, hogy a népek és nemzetek békés egymás mellett élésének nincs alternatívája itt a Kárpát-medencében.

A Trianonban meghúzott határokon kívül és belül élő nemzettársaink egyaránt nehéz időszakot élnek át a pandémiás világhelyzet miatt, de bízunk abban, hogy helyes kormányzati intézkedésekkel és a társadalom egészének felelős magatartásával úrrá tudunk lenni a kialakult egészségügyi, szociális és gazdasági problémákon egyaránt. A nemzeti összetartozás évében a Tanács is fontosnak tartja, hogy méltóképpen és a jövőbemutatóan emlékezzünk meg a Kárpát-medencei magyarság sorsát alapvetően megváltoztató eseményről. Ennek során

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

fontos, hogy a határokon átvélő nemzetegyesítés érdekében született eddigi lépések és az itt élő magyarság gazdasági és kulturális felemelkedéséhez szükséges további teendők kerüljenek a fókuszba.

Ezt a folyamatot támogatandó, a Tanács több más teendő mellett az alábbiakat kívánja kiemelni:

1. Erősíteni kell a határon túl élő magyarsággal az összetartozást.

A Tanács tagszervezetei elismerik a Kormány eddigi erőfeszítéseit a nemzetpolitika területén és kifejezetten támogatják az eredmények erősítését szolgálni kívánó további kormányzati programokat. A Trianoni diktátum 100. évfordulóját követően is kívánatosnak tarjuk elérni, hogy a Kárpát-medencei és a szórványokban élő magyarság ügyében a társadalom minden rétege azonosulni tudjon a nyelvüket és kultúrájukat megőrizni akaró, határainkon kívül élő nemzettársaink erőfeszítéseivel. Olyan kapcsolatot kell kialakítani a határon túli magyar közösségekkel, hogy az asszimilációs törekvések ellenére is meg tudják őrizni magyar identitásukat.

2. Erősíteni kell a pozitív változásokat a hazai gazdaságban és hatékonyan támogatni kell a Kárpát-medencei magyar gazdasági terjeszkedést.

A magyar nemzet jövője a Teremtő kegyelme részeként elsősorban attól függ, hogy az egyre jobban globalizálódó világgazdasági környezetben a magyar etnikumhoz köthető munkahelyteremtő, fenntartható fejlődési pályán mozgó és innovatív vállalkozások dominánsak tudnak-e lenni a Kárpát-medencei gazdasági térben. Ennek alapján úgy véljük, hogy a nemzet jövőjének gazdasági megalapozása akkor biztosított, ha egyre több magyar nagy-, közepes és kisvállalkozás válik saját szakmai területén jelentős tényezővé a Kárpát-medencében. A Tanács üdvözli a Kormány patrióta gazdaságpolitikájának eddigi eredményeit, valamint a határon túli gazdaságfejlesztési törekvéseket és felhívja a hazai gazdasági élet szereplőinek figyelmét a Kárpát-medence mint egységes gazdasági tér fontosságára. A Magyar Államnak a jövőben elsősorban olyan hazai vállalkozásokat érdemes támogatni, amelyek a munkahelyteremtés mellett a gazdaság jelenlegi szerkezetének megújítását segítik elő.

3. Folytatni kell a magyarság negatív demográfiai trendjeit megállítani képes kormányzati és társadalmi erőfeszítéseket.

A magyar társadalomnak képessé kell válni arra, hogy a gazdaság további fejlődéséhez szükséges munkaerő-utánpótlást saját nemzeti forrásainkból biztosítsa. A következő években el kell érni, hogy ne csak lassuljon az ország népességének fogyása, hanem az élve születések emelkedő tendenciájának, a várható életkor meghosszabbodásának és a külföldi munkaerőpiacról hazatérő honfitársainknak köszönhetően a határainkon belül és kívül élő magyarság létszáma növekedésnek induljon. El kell érni, hogy az oktatás korszerűsítése és a

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

szociális különbségeket csökkentő, szociális mobilitást ösztönző társadalmi felzárkóztatás eredményeként, érzékelhető mértékben növekedjen a versenyszféra rendelkezésére álló, képzett, fiatal munkaerő aránya a teljes lakosságon belül. A szociális ellátórendszerek fejlesztése mellett tovább kell erősíteni a családok összetartó erejét, mert a társadalom jóléte és a családok helyzete egymástól elválaszthatatlan. A családoknak a nemzetgazdasági célkitűzésekkel összhangban való segítése, támogatása, helyzetbe hozása, – szükség esetén megmentése – elsőrendű érdek és feladat.

Az NGTT bátorítja a Kormányt a további pozitív családpolitikai intézkedések előkészítésére és bevezetésére és örömet fejez ki, hogy a családpolitikai támogatások egyes elemei már a határokon kívül élő magyar családok számára is elérhetőek.

Budapest, 2020. október 6.

Szücs Attila
az NGTT soros elnöke

Koronavírus – Az NGTT üdvözli a bejelentett kormányzati intézkedéseket – MTI, 2020. 03. 23

Budapest, 2020. március 23., hétfő (MTI) – A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács (NGTT) elnöksége üdvözli a koronavírus-járvány miatti veszélyhelyzet következményeinek enyhítésére a kormány által eddig bejelentett élet-, egészség-, valamint gazdaság- és munkahelyvédelmi intézkedéseket.

A tanács soros elnöke, Kucsera Tamás Gergely által jegyzett – az MTI-hez hétfőn eljuttatott – közleményben kiemelték: a magyarországi társadalmi és gazdasági érdekegyeztetés legmagasabb szintű fórumának, az NGTT-nek a munkavállalókat, a gazdasági szereplőket, az egyházakat, a civileket, valamint a tudományos és a művészeti szférát képviselő oldalai elnökeinek és a soros elnöknek az együttes álláspontja szerint az eddig bejelentett kormányzati lépések hasznosak és szükségesek.

Úgy értékelték: az egyes munkáltatók járulékfizetési kötelezettségének 2020. június 30-ig teljes egészében történő elengedése, a munkavállalók járulékának jelentős csökkentése egyaránt hozzájárulhat a magyar gazdaság és társadalom működésének jövőbeni gyors normalizálásához.

Az NGTT továbbra is nyitott az intézkedési tervek és csomagok megvitatására, jövőbeli egyeztetésére – tették hozzá.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Azt írták, “ezen nehéz időszak leküzdéséhez az NGTT elnöksége szerint arra is szükség van, hogy minden honfitársunk bizalommal, türelemmel és fegyelmezetten vegyen részt abban a valódi társadalmi összefogásban, amelynek a kibontakoztatása az élet szinte minden területén nélkülözhetetlen”.

Ennek érdekében kiemelten fontosnak tartják és kérik a javasolt egészségügyi óvintézkedések megtartását, valamint a gyermekek és idősebbek életvitelének támogatását – áll a közleményben.

Hasonló tartalommal megjelent cikkek:

<https://www.magyarhirlap.hu/gazdasag/20200323-az-ngtt-udvozli-a-bejelentett-kormanyzati-intezkedeseket>

<https://hirado.hu/belfold/belpolitika/cikk/2020/03/23/udvozli-a-bejelentett-kormanyzati-intezkedeseket-az-ngtt#>

<https://www.origo.hu/gazdasag/20200323-koronavirus-ngtt-reakcio.html>

<https://magyarnemzet.hu/belfold/a-nemzeti-gazdasagi-es-tarsadalmi-tanacs-tamogatja-a-kormanyzati-intezkedeseket-7921163/>

<https://hirtv.hu/ahirtvhirei/orban-viktor-a-varakozas-helyett-felvesszuk-a-kuzdelmet-2497523>

Beszélgetés az NGTT-ről a KarcFM rádió “Szabad Jegyzés” című műsorában

Forrás: <https://karcfm.hu/archiv/szabad-jegyzes-2018-05-01-1400-1500/>

VI. Nemzetközi kapcsolatok

VI. 1. Az NGTT és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság kapcsolata

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (a továbbiakban: EGSZB) az Európai Unió konzultatív szerve, amely az Unió 1957-es alapítása óta szakértői tanácsokkal látja el a főbb uniós intézményeket. Egyik legfontosabb feladata, hogy közvetítsen az európai intézmények és a civil társadalom között, ezért mind az EU tagállamaiban, mind pedig a világ más országaiban párbeszédet folytat a társadalmi szervezetekkel. Az EGSZB véleménye eljut az Európai Tanácshoz, az Európai Bizottsághoz és az Európai Parlamenthez, ezáltal kulcsszerepet játszik az EU döntéshozó mechanizmusában.

Az EGSZB 350 tagja három csoportban (Munkaadók Csoportja, Munkavállalók Csoportja, Egyéb Érdekcsoportok) végzi a munkáját, és gazdasági, szociális illetve kulturális területeken

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

tevékenykedik az egyes tagállamokban. Ezáltal az EGSZB tagjai kapcsolatot teremtenek az EU intézményei és a tagállamokban működő civil szervezetek között. Az EGSZB igyekszik elősegíteni, hogy az Európai Unióban kialakuljon a nemzeti gazdasági és társadalmi tanácsok hálózata.

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács (NGTT) részére 2020-ban is érkezett meghívás az Európai Unió nemzeti gazdasági és szociális bizottságainak elnökeinek és főtitkárainak 2020-as éves ülésére és az EGSZB-re, melyet a Francia Nemzeti Gazdasági és Munkaügyi Tanács (CESE) szervezett. A konferenciára Franciaországban, Párizsban került volna sor 2020. szeptember 9-10-én. Az NGTT-t mindig az aktuális elnök képviseli, 2020-ban az Egyházi Oldal képviselőjében Szücs Attila soros elnök úr vett volna részt a találkozón, viszont a koronavírus-járvány okozta globális válság miatt a rendezvény elmaradt.

VI. 2. Tagság a Gazdasági és Szociális Tanácsok és Hasonló Intézmények Nemzetközi Szövetsége (AICESIS) szervezetben

A brüsszeli székhelyű *Association Internationale des Conseils Economiques et Sociaux et Institutions Similaires* (továbbiakban: AICESIS) nemzetközi szervezetet 1999-ben alapították. Jelenleg 71 országból vannak tagjai, mely szám folyamatosan bővül. Az AICESIS tiszteletben tartja tagjainak függetlenségét, célja pedig a tagok közötti párbeszéd, a véleménycsere és jó gyakorlatok megosztásának elősegítése. A szervezet fontosnak tartja a gazdasági és szociális tanácsok működését és kormányzásban való részvételét a modern társadalmakban. A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács 2011-ben lett tagja az AICESIS-nek.

VII. Az NGTT működésének technikai feltételei, valamint a Tanács mellett működő Titkárság

A Tanács munkáját Titkárság segíti, mely a Miniszterelnökség Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkárságának szervezeti keretein belül működik, a Civil Kapcsolatok és Társadalmi Konzultáció Főosztályán.

A Titkárság szervező, valamint koordinációs feladatokat végző szervezeti egységként ellátja a Tanács működésével összefüggő adminisztratív és információs feladatokat, biztosítja a Tanács működésének infrastrukturális feltételeit, a Tanács elnökével történt egyeztetés szerint koordinálja, szervezi a Tanács szakmai munkacsoportjainak munkáját, továbbá működteti a Tanács honlapját.

A Titkárság személyi és tárgyi feltételeiről a Miniszterelnökség, Civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára gondoskodik.

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

1. melléklet a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács 2020. évi tevékenységéről szóló jelentéshez

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács tagjai 2020-ban:

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács tagjainak listája a 2020. évben	
Egyházi Oldal	
Név	Képviselt tagszervezet
Dr. Beran Ferenc	Magyar Katolikus Egyház
Szücs Attila	Magyarországi Református Egyház
Bak Péter	Magyarországi Evangélikus Egyház
Paszternák Tamás	Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
Művészeti Oldal	
Vashegyi György	Magyar Művészeti Akadémia
Dr. Kucsera Tamás Gergely	Magyar Művészeti Akadémia
Kiss János Antal	Magyar Művészeti Akadémia
Jakobovits Márta	Magyar Művészeti Akadémia
Gazdaság Képviselői Oldal	
Dr. Parragh László	Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
Bere Károly	Agrár Munkaadói Szövetség
Dr. Zs. Szőke Zoltán	Általános Fogyasztási Szövetkezetek és Kereskedelmi Társaságok Országos Szövetsége

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Németh László	Ipartestületek Országos Szövetsége
Dr. Antalffy Gábor	Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviselői Szövetsége
Dr. Vadász György	Magyar Iparszövetség
Nagy Tamás	Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége
Wimmer István	Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége
Bánhidi-Nagy Attila	Stratégiai és Közszolgáltató Társaságok Országos Szövetsége
Perlusz László	Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége
Süle Katalin	Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Hack Angelika Lilien	Országos Szövetkezeti Tanács
Majzik Nándor	Magyarországi Diákvállalkozások Országos Érdekképviselői Szövetsége
Neubauer Katalin	Magyar Nemzeti Kereskedelmi Szövetség
Munkavállalói Oldal	
Dr. Kuti László	Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés
Doszpolyné dr. Mészáros Melinda	Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája
Kordás László	Magyar Szakszervezeti Szövetség
Palkovics Imre	Munkástanácsok Országos Szövetsége
Dr. Cser Ágnes	Hetedik Szövetség
Csóti Csaba	Szakszervezetek Együttműködési Fóruma

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Civil Oldal	
Gyenes Ádám	NEA Tanács
Dr. Szendrei Róbert	NEA Tanács
Dr. Kecskés András	NEA Tanács
Ditzendy Károly Arisztid	NEA Tanács
dr. Szabó Csaba	NEA Tanács
Tudomány Oldal	
Freund Tamás	Magyar Tudományos Akadémia
dr. Rudas Tamás	Magyar Tudományos Akadémia
Halmai Péter	Magyar Tudományos Akadémia
Tonk Márton	Magyar Tudományos Akadémia
Dr. Borhy László	Magyar Rektori Konferencia
Dr. Heidrich Balázs	Magyar Rektori Konferencia
Prof. Dr. Báger Gusztáv	Magyar Közgazdasági Társaság
Terták Elemér	Magyar Közgazdasági Társaság

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

2. melléklet a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács 2020. évi tevékenységéről szóló jelentéshez

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács soros elnökeinek névjegyzéke:

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács soros elnökeinek listája a 2020. évben		
Soros elnökségi időszak	Képviselet	Név
2019. 12. 17. – 2020. 06. 16.	Művészeti Oldal	Dr. Kucsera Tamás Gergely
2020. 06. 17. – 2020. 12. 16.	Egyházi Oldal	Szücs Attila
2020. 12. 17. – 2021. 06. 16.	Gazdaság Képviseleti Oldal	Dr. Parragh László

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

3. melléklet a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács 2020. évi tevékenységéről szóló jelentéshez

Oldalelnöki ülések

Időpont	Helyszín	Téma
2020. február 24.	Miniszterelnökség	1. Az NGTT 2020. márciusi plenáris ülésének pontos időpontjának, helyszínének és tematikájának meghatározása 2. Az NGTT 2020. évi munkaterve (II-IV. negyedév) tematikájának pontosítása 3. Egyebek (SZMSZ módosítás)
2020. június 3.	Miniszterelnökség	1. Az NGTT 2020. június 15-i plenáris ülésének előkészítése 2. Egyebek
2020. szeptember 25.	Miniszterelnökség	1. Az NGTT 2020. október 6-i plenáris ülésének előkészítése 2. Egyebek
2020. november 16.	Miniszterelnökség	1. Az NGTT 2020. december 11-i plenáris ülésének előkészítése 2. Az NGTT 2021. évi munkatervének megvitatása és elfogadása 3. Egyebek